

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE VOLKENRECHTELIJKE RECHTSPERSOONLIJKHEID EN DE VERDRAGRECHTELIJKE BEVOEGDHEID VAN DE GEMEENSCHAPPEN INZAKE CULTURELE EN PERSOONSGEBONDEN AANGELEGENHEDEN

Grondwettelijke en wettelijke teksten

Artikel 59bis, § 2, van de Grondwet. — «De Gemeenschapsraden regelen, ieder wat hem betreft, bij decreet :

1° de culturele aangelegenheden ;

2° het onderwijs, met uitsluiting van wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevolkingsnormen ;

3° de samenwerking tussen de Gemeenschappen, alsook de internationale culturele samenwerking.

Een wet, aangenomen met de in § 1, derde lid, bepaalde meerderheid, stelt de in 1° vermelde culturele aangelegenheden, alsook de in 3° van deze paragraaf vermelde vormen van samenwerking vast.»

Artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet. — «De Gemeenschapsraden regelen, ieder wat hem betreft, bij decreet de persoonsgebonden aangelegenheden, alsook de samenwerking tussen de Gemeenschappen en de internationale samenwerking in deze aangelegenheden.

Een wet, aangenomen met de meerderheid bepaald in artikel 1, laatste lid, stelt deze persoonsgebonden aangelegenheden vast alsook de vormen van samenwerking.»

Artikel 68 van de Grondwet. — «De Koning voert het bevel over land- en zeemacht, verklaart de oorlog, sluit de vredesverdragen, de verdragen van bondgenootschap en de handelsverdragen. Hij geeft daarvan kennis aan de Kamers, zodra het belang van de veiligheid van de Staat het toelaten, onder toevoeging van de passende mededelingen.

De handelsverdragen en de verdragen die de Staat zouden kunnen bezwaren of Belgen persoonlijk zouden kunnen binden, hebben eerst gevolg nadat zij de instemming van de Kamers hebben verkregen.

Geen afstand, geen ruiling, geen toevoeging van grondgebied kan plaats hebben dan krachtens een wet. In geen geval kunnen de geheime artikelen van een verdrag de openbare artikelen teniet doen.»

Artikel 16 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen (8 augustus 1980). — «§ 1. Instemming met de verdragen of akkoorden betreffende de samenwerking in de aangelegenheden bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1° en 2°, en § 2bis, van de Grondwet, wordt verleend door de Vlaamse

Raad, de Franse Gemeenschapsraad of door beide Raden indien zij er beide bij betrokken zijn.

§ 2. De in § 1 bedoelde verdragen worden bij de bevoegde Raad ingediend door de Gemeenschapsexecutieve.»

Artikel 81 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen. — «In de aangelegenheden waarvoor de Raad bevoegd is, wordt zijn Executieve betrokken bij de onderhandelingen over de internationale akkoorden, doch blijft de Koning de enige gesprekspartner op het internationale vlak met inachtneming van artikel 68 van de Grondwet.»

Bespreking

De naast elkaar gelezen bepalingen van de hiervoren geciteerde artikelen leiden op het eerste gezicht tot de volgende conclusies :

— de Gemeenschapsraden zijn bevoegd om op voorstel van hun Executieve de verdragen inzake onderwijs, culturele en persoonsgebonden aangelegenheden goed te keuren (art. 59bis, § 2, art. 59bis, § 2bis Gw., art. 16 bijz. wet); het initiatiefrecht, de onderhandelingen, het sluiten en bekrachtigen van de verdragen behoren tot de bevoegdheid van de nationale instellingen (art. 68 Gw.);

— de Gewestexecutieven worden betrokken bij de onderhandelingen met het oog op het sluiten van verdragen inzake gewestelijke aangelegenheden (art. 81 bijz. wet); het initiatiefrecht, de leiding van de onderhandelingen, de sluiting, goedkeuring en bekrachtiging van de verdragen behoren tot de bevoegdheid van de nationale instellingen (art. 68 Gw.).

Deze lezing, die steunt op de primauteit van artikel 68 van de Grondwet, verleent slechts een zeer beperkte volkenrechtelijke bekwaamheid aan de Gemeenschappen en Gewesten.

Voormelde artikelen kunnen echter ook anders worden gelezen. Men kan immers de draagwijdte van de afzonderlijke artikelen 59bis en 68 van de Grondwet tegen elkaar afwegen en zich afvragen in hoeverre artikel 59bis de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden niet heeft gelicht uit het toepassingsgebied van artikel 68.

Ter gelegenheid van de parlementaire behandeling van het ontwerp van wet houdend organisatie van de vormen

van culturele samenwerking ter toepassing van artikel 59bis, § 2, van de Grondwet¹ werd een grondige bespreking gewijd aan dit probleem van grondwettelijk recht².

In deze studie willen wij, uitgaande van voormelde wet van 20 januari 1978 houdende organisatie van de vormen van culturele samenwerking, en rekening houdende met de legislatieve en politieke evolutie die zich intussen heeft voorgedaan, de huidige stand van zaken onderzoeken. Wij beperken ons daarbij tot de internationale samenwerking op het stuk van de persoonsgebonden en culturele aangelegenheden (art. 59bis van de Grondwet), die tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoren³.

1. De cultuurraden hebben bij uitsluiting van de Kamers bevoegdheid tot instemming met de internationale verdragen betreffende de culturele samenwerking (artikel 59bis van de Grondwet)

Het oorspronkelijke in de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediende ontwerp van wet onderwierp alle culturele verdragen aan de instemming van de cultuurraden⁴. De Raad van State heeft dit ontwerp ongunstig geadviseerd⁵. Hij oordeelde dat de grondwetgever in artikel 59bis, § 2, weliswaar de wetgever heeft gemachtigd tot het bepalen van de vormen van samenwerking, maar hem niet heeft toegestaan te voorzien in een autonome wijze waarop culturele verdragen zouden worden gesloten; hij heeft integendeel gewild dat de wet betreffende de vormen van samenwerking in overeenstemming zou zijn met het voorschrift van artikel 68.

Artikel 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet heeft volgens de Raad van State artikel 68 niet stilzwijgend herzien en evenmin de werkingssfeer ervan gewijzigd. De grondwetgever

¹ Kamer, stuk 878 (1975-1976): nr. 1: ontwerp van wet, nr. 2: verslag Diegenant, nr. 3: aanvullend verslag Diegenant, nr. 4: amendement Dehousse.

Handelingen: 23 juni 1976 en 2 juli 1976.

² Senaat, stuk 932 (1975-1976): nr. 1: ontwerp van wet, nr. 2: verslag Gijs, nr. 3: advies de Stexhe, nr. 4: amendementen de Stexhe en Van Bogaert, nr. 5: subsidiair amendement de Stexhe en Van Bogaert; stuk 236 (1977-1978): nr. 1: vroeger verschenen stukken, nr. 2: verslag Gijs.

Handelingen: 18 november 1976, 15 december 1976, 16 december 1977.

³ De discussie was beperkt tot de bevoegdheden inzake internationale culturele samenwerking (artikel 59bis, § 2, 3°) omdat de internationale samenwerking inzake persoonsgebonden aangelegenheden (artikel 59bis, § 2bis) op dat ogenblik nog niet in de Grondwet was ingevoegd.

⁴ Voor de gewestaangelegenheden geldt een andere regeling die hier niet wordt onderzocht.

⁵ «Artikel 1. — Elk verdrag betreffende de culturele samenwerking in aangelegenheden bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1° en 2°, van de Grondwet, en in artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden, heeft slechts gevolg nadat het de instemming van de bevoegde cultuurraad of cultuurraden heeft verkregen.

Artikel 2. — De in artikel 1 bedoelde verdragen worden bij de bevoegde cultuurraad ingediend onder de verantwoordelijkheid van de minister die de bedoelde aangelegenheid onder zijn bevoegdheid heeft.»

⁶ Kamer, stuk 878 (1975-1976), nr. 1, p. 4 e.v.

heeft tijdens de parlementaire voorbereiding van artikel 59bis niet alleen geen regeling getroffen wat de verdragen inzake culturele samenwerking betreft, maar hij heeft steeds, en ondubbelzinnig, het voornemen te kennen gegeven om de uitoefening van een instemmingsbevoegdheid door de cultuurraden afhankelijk te maken van een herziening van artikel 68. Nooit heeft hij geoordeeld dat de daartoe strekkende herziening van artikel 68 overbodig was. De afwijking van artikel 68, tweede lid, welke sommigen uit artikel 59bis, § 2, aflezen, kan niet worden beschouwd als een noodzakelijk gevolg van de aanneming van dat laatste artikel.

De regering, gesteund door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, is de Raad van State niet gevolgd. Meer nog: een amendement van de heer Dehousse⁶, ertoe strekkend een zekere dubbelzinnigheid in artikel 1 van het ontwerp weg te nemen in verband met de vraag of de instemming van een cultuurraad al dan niet die van de wetgevende kamers vervangt, werd aangenomen. Artikel 1 werd dan: «Instemming met de verdragen of akkoorden betreffende de culturele samenwerking in de aangelegenheden bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1° en 2°, van de Grondwet en in artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden, wordt verleend door de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap, de cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap of door beide raden.»

Door de aanneming van dit amendement is ondubbelzinnig vastgesteld dat de cultuurraden inzake de aangelegenheden waarvoor ze krachtens artikel 59bis, § 2, bevoegd zijn, in de plaats treden van de wetgevende kamers voor het verlenen van instemming met de internationale verdragen.

Dat was ook de mening van vier hoogleraren in grondwettelijk recht, die tijdens de behandeling van het ontwerp in de Senaat door de regering werden geconsulteerd⁷. Zij onderstreepten in hun advies dat de cultuurraden, bij uitsluiting van de bevoegdheid van de wetgever, volgens artikel 59bis, § 2, 3°, van de Grondwet geroepen zijn om op te treden bij decreet en dit om het geheel van hun bevoegdheden uit te oefenen. De wet die dit artikel uitvoert, moet dit grondwettelijk beginsel nakomen; zij kan geen instemmingsprocedure organiseren, die de uitoefening van de bevoegdheid van een cultuurraad ondergeschikt zou maken aan die van de andere cultuurraad of van de wetgever, zonder miskenning van de tekst en de samenhang van de grondwettelijke bepalingen die de bevoegdheid van de cultuurraden regelen.

2. De instemmingsbevoegdheid van de cultuurraden, zelfs uitgebreid tot alle internationale culturele verdragen, doet geen afbreuk aan de machten, die krachtens artikel 68, eerste lid, van de Grondwet aan de Koning zijn toegekend⁸

Het ontwerp van wet onderwerpt aan de instemming van de cultuurraden alle verdragen met betrekking tot de internationale culturele samenwerking, ook die waarvoor kracht

⁶ Kamer, stuk 878 (1975-1976), nr. 4 (30 juni 1976).

⁷ Senaat, stuk 236 (1977-1978), nr. 2, p. 10 e.v. (31 maart 1977).

⁸ Deze stelling is intussen achterhaald; zie punt 4.

tens artikel 68, tweede lid, van de Grondwet tot vóór de grondwetsherziening van 1970 geen instemming van de wetgevende kamers was vereist, nl. de verdragen die de Staat niet zouden kunnen bezwaren of Belgen persoonlijk niet zouden kunnen binden.

Sommigen hebben hierin een ongrondwettigheid menen te ontwaren, omdat, zo betoogden zij, het ontwerp de Koning de bevoegdheid ontnemt om alleen, zonder dwang, de buitenlandse betrekkingen te leiden, nochtans een grondwettelijke bevoegdheid die Hem eigen is. Krachtens artikel 68, eerste lid, sluit de Koning de verdragen. Die principiële vrijheid van handelen is slechts begrensd door twee uitzonderingen, nl. de verdragen die de Staat kunnen bezwaren of Belgen persoonlijk kunnen binden enerzijds (artikel 68, tweede lid) en afstand, ruiling en toevoeging van grondgebied anderzijds (artikel 68, derde lid), waarvoor telkens een parlementaire goedkeuring is vereist. Die uitzonderingen dienen in strikte zin te worden uitgelegd. Welnu, als gevolg van het ontwerp van wet zou de Koning geen enkel cultureel verdrag meer kunnen bekrachtigen zonder voorafgaande instemming van de cultuurraden; m.a.w. de cultuurraden zouden aldus het recht verwerven de uitvoerende macht te bevoogden, terwijl de wetgevende kamers dat recht niet bezitten⁹.

Het andere standpunt erkent de traditionele rol van de Koning in de leiding van de internationale betrekkingen, ook op het specifieke gebied van de bevoegdheid van de cultuurraden: onderhandeling over, ondertekening, bekrachtiging, uitvoering en eventueel opzegging van de verdragen. De cultuurraden kunnen niet in de plaats van de uitvoerende macht treden om de bevoegdheid uit te oefenen die door artikel 68, eerste lid, van de Grondwet aan de Koning is toegekend.

Overigens is het niet correct te stellen dat de «voogdij», die door de wetgevende kamers wordt uitgeoefend op de machten van de Koning, beperkt is tot de twee uitzonderingen, uitdrukkelijk vermeld in artikel 68, tweede lid (nl. de verdragen die de Staat kunnen bezwaren en de verdragen die Belgen persoonlijk zouden kunnen binden). Ook de verdragen die een afwijking of zelfs een verbintenis tot wijziging of opheffing van een Belgische wet zouden inhouden, vereisen de instemming van de wetgevende macht. Bijgevolg is de goedkeuring van de cultuurraad of cultuurraden vereist én voor de bezwarende culturele verdragen én voor de culturele verdragen die Belgen persoonlijk binden én voor culturele verdragen die van decreten afwijken of ze opheffen.

Onjuist is eveneens de stelling dat de uitvoerende macht over een eigen volle bevoegdheid zou beschikken om verdragen te sluiten zonder voor hun uitwerking noodzakelijke instemming vanwege de wetgevende kamers. Immers kan de wetgever binnen de grenzen van de Grondwet principieel elke aangelegenheid regelen. Om die reden, aldus het advies van de vier hoogleraren in grondwettelijk recht¹⁰, kan de nationale wetgever op rechtmatige wijze bepalen, bij wet met bijzondere meerderheid goedgekeurd, dat de macht

van de Koning een beperking ondergaat door Hem voor een bepaalde categorie verdragen op te leggen de instemming van één of beide cultuurraden in te winnen. Dit is het logisch gevolg van de stelling dat artikel 59bis, § 2, 3°, afwijkt van artikel 68, tweede lid, van de Grondwet, waardoor de wetgever gerechtigd is bij bijzondere meerderheid de vormen van de internationale culturele samenwerking, inclusief de voorwaarden waarin de instemming van de cultuurraden vereist is, vast te stellen.

3. *De invoeging van een artikel 59bis, § 2bis, in de Grondwet heeft de instemmingsbevoegdheid van de gemeenschapsraden inzake internationale samenwerking veruimd tot de persoonsgebonden aangelegenheden*

Op 17 juli 1980¹¹ werd artikel 59bis, § 2bis, in de Grondwet ingevoegd. Het verleent aan de gemeenschapsraden (ex-cultuurraden) eveneens een decretale bevoegdheid over de persoonsgebonden aangelegenheden, evenals de samenwerking tussen de gemeenschappen en de internationale samenwerking in deze aangelegenheden.

Artikel 16 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen¹², dat tot uitvoering van artikel 59bis de internationale samenwerking regelt, verleent bevoegdheid tot instemming met de verdragen of akkoorden betreffende de internationale samenwerking voor culturele en persoonsgebonden aangelegenheden (artikel 59bis, § 2, en artikel 59bis, § 2bis van de Grondwet) aan de gemeenschapsraden.

Artikel 16 neemt met andere woorden over de wet van 20 januari 1978 houdende organisatie van de vormen van internationale culturele samenwerking (die overigens bij artikel 90 van de bijzondere wet wordt opgeheven), met dien verstande dat de erin vervatte regeling wordt uitgebreid tot de persoonsgebonden aangelegenheden¹³.

4. *Inzake internationale samenwerking op het stuk van de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden worden de verdragrechtelijke bevoegdheden van de uitvoerende macht uitgeoefend door de Gemeenschapsexecutieven*

a) Artikel 68, eerste lid, van de Grondwet draagt aan de Koning de bevoegdheid op tot het sluiten van de vredesverdragen, de verdragen van bondgenootschap en de handelsverdragen. Deze bepaling heeft een algemene draagwijdte: alle verdragen en internationale overeenkomsten worden namens de Koning ondertekend¹⁴. In die hoedanigheid handelt de Koning als hoofd van de uitvoerende macht, zoals zij door de Grondwet is geregeld (artikel 29 van de Grondwet).

De Koning is evenwel onbekwaam om alleen te handelen: krachtens artikel 64 van de Grondwet kan geen akte van de Koning gevolg hebben wanneer zij niet medeondertekend is door een minister, die de politieke verantwoordelijkheid draagt voor de Kamers. Deze minister wordt be-

¹¹ B.S., 18 juli 1980.

¹² 8 augustus 1980, B.S., 15 augustus 1980, p. 9434.

¹³ Senaat, stuk 434 (1979-1980), nr. 1 (memorie van toelichting), p. 40 (21 mei 1980).

¹⁴ MAST, A., *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, zesde uitgave, Gent, 1981, p. 320, nr. 279.

⁹ Senaat, stuk 932 (1975-1976), nr. 3 (Advies van de Commissie voor de Justitie), p. 18.

¹⁰ Senaat, stuk 236 (1977-1978), nr. 2, p. 10 e.v.

noemd en ontslagen door de Koning (artikel 65 van de Grondwet).

De leden van de Executieve worden krachtens artikel 59 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 uit en door de gemeenschapsraad verkozen. Zij leggen de eed af in handen van de voorzitter van de raad (artikel 62). De voorzitter wordt door de Executieve in haar midden gekozen; zijn aanwijzing wordt bekrachtigd door de Koning, in wiens handen hij de eed aflegt (artikel 60, § 4). De leden van de Executieve zijn bijgevolg geen ministers in de zin van artikel 65 van de Grondwet: zij worden niet door de Koning benoemd en ontslagen. Zij kunnen evenmin, in de zin van artikel 64 van de Grondwet, medeondertekening verlenen voor de akten van de Koning en kunnen derhalve geen politieke verantwoordelijkheid dragen voor de akten van de Koning. Andersom kan de Koning zich voor zijn akten niet laten dekken door een lid van de Executieve of door de Executieve.

Dit brengt mee dat, inzake internationale samenwerking op het stuk van de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden, die, zoals eerder werd aangetoond, tot de exclusieve bevoegdheid behoort van de gemeenschappen, alleen de respectieve Executieven en de raden kunnen optreden, tenzij de Grondwet zelf een deel van deze aangelegenheden zou hebben gereserveerd voor het nationale niveau. Dit zou i.c. de onderhandelings-, sluitings-, bekrachtigings- en opzeggingsbevoegdheid van de Koning (artikel 68, eerste lid, van de Grondwet) onder de politieke verantwoordelijkheid van een nationale minister kunnen zijn (artikel 64 van de Grondwet). Die politieke verantwoordelijkheid van een nationale minister kan alleen spelen voor de wetgevende kamers, die echter inzake internationale samenwerking op het stuk van de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden niet bevoegd zijn. Anderzijds kunnen de raden, die ter zake wél bevoegd zijn, een nationale minister niet ter verantwoording roepen. Met andere woorden, een basisbeginsel van ons grondwettelijk stelsel, nl. dat een nationale minister de verantwoordelijkheid draagt voor de handelingen van de Koning, die zelf politiek onverantwoordelijk is, kan niet bewaarheid worden. Er bestaat derhalve een strijdigheid tussen de artikelen 68, eerste lid, en 59bis, § 2, van de Grondwet.

b) In de hypothese dat artikel 68, eerste lid, van de Grondwet primeert op artikel 59bis, § 2, van de Grondwet, is artikel 16, § 2, van de bijzondere wet daarenboven onvermijdbaar met artikel 64 van de Grondwet. De bijzondere wet bepaalt immers dat bedoelde verdragen worden ingediend bij de raad door de Executieve. Constitutioneel kan de Executieve echter niet de politieke verantwoordelijkheid dragen voor deze verdragen, die, hoewel ze betrekking hebben op aangelegenheden waarvoor de raad exclusief bevoegd is, gesloten werden door een politiek onverantwoordelijke instantie op nationaal niveau, nl. de Koning.

c) Dientengevolge bestaat er in het vlak van de internationale samenwerking een probleem van toepasbaarheid van de artikelen 68, eerste lid, 59bis, §§ 2 en 2bis, van de Grondwet, en artikel 16, § 2, van de bijzondere wet.

Twee hypothesen zijn mogelijk:

1) *Artikel 68, eerste lid, primeert.* Deze stelling impliceert dat de onderhandelings- en sluitingsbevoegdheid van de Koning voor verdragen inzake internationale samenwerking inzake culturele en persoonsgebonden aangelegenheden

onttrokken is aan de bevoegdheid van de gemeenschappen, en bijgevolg artikel 59bis, § 2, 3°, en § 2bis, in dit opzicht niet uitvoerbaar is, zolang artikel 68, eerste lid, niet is gewijzigd. Deze stelling houdt verder in dat artikel 16 van de bijzondere wet evenmin uitvoerbaar is, omdat de Executieve niet de grondwettelijke politieke verantwoordelijkheid kan dragen voor de internationale verdragen, onderhandeld en afgesloten door de Koning, bijgevolg deze verdragen niet kan indienen bij de raad (artikel 16, § 2) noch de instemming van de raad kan vragen (artikel 16, § 1).

Anderzijds draagt een nationale minister wel de politieke verantwoordelijkheid voor de verdragen gesloten door de Koning, maar kan hij die verantwoordelijkheid enkel doen gelden voor de wetgevende kamers, die inzake culturele en persoonsgebonden aangelegenheden evenwel onbevoegd zijn.

2) *Artikel 59bis primeert.* Deze stelling houdt de impliciete opheffing in van artikel 68, eerste lid, van de Grondwet t.a.v. de internationale samenwerking op het stuk van de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden.

Deze stelling vindt steun in enkele overwegingen.

De bijzondere wet van 20 januari 1978 houdende organisatie van de vormen van internationale culturele samenwerking heeft de grondwettelijke discussie over de vermeende strijdigheid van artikel 59bis met artikel 68, tweede en derde lid, van de Grondwet al in het voordeel van het eerste artikel beslecht. Argumenten waren onder meer de wil van de grondwetgever van 1970 om een volwaardige culturele autonomie te verlenen aan de gemeenschappen, en de recentere makelij van artikel 59bis. De bijzondere wet van 8 augustus 1980 (artikel 16) heeft deze zienswijze bekrachtigd, ook t.a.v. de persoonsgebonden aangelegenheden. De impliciete opheffing van artikel 68, eerste lid, als gevolg van de invoering van artikel 59bis, §§ 2 en 2bis, is dan ook een logisch gevolg van de reeds vroeger aanvaarde impliciete opheffing van het tweede en derde lid van artikel 68 door artikel 59bis van de Grondwet.

Bovendien geeft deze stelling volledige uitwerking aan artikel 16, §§ 1 en 2, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat in de eerste hypothese in zijn toepassing was geblokkeerd. Ten slotte zetten ook artikel 59bis, § 5, van de Grondwet, dat het recht van initiatief in alle aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoren, inclusief de internationale samenwerking, toewijst aan de Executieve en aan de leden van de raad, evenals artikel 82 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat de Executieve opdraagt de gemeenschap te vertegenwoordigen in en buiten rechte, de tweede stelling kracht bij.

Enkele uitspraken door de bevoegde minister gedaan tijdens de parlementaire werkzaamheden, die tot de totstandkoming van artikel 59bis, § 2bis, van de Grondwet en de bijzondere wet van 8 augustus 1980 hebben geleid, bevestigen eveneens deze stelling.

Zo verklaarde de toenmalige minister voor Institutionele Hervormingen Ph. Moureaux in de Senaat, toen hem de kwestie van de toepasbaarheid van artikel 16 van de bijzondere wet ten opzichte van artikel 68 van de Grondwet werd opgeworpen, dat de Executieven op grond van artikel 59bis van de Grondwet zelf «dit soort probleem» kunnen oplossen¹⁵.

¹⁵ *Senaat, Hand.*, 23 juli 1980, p. 2470-2471.

In de Kamercommissie vroeg een lid : «Heeft de Gemeenschapsexecutieve voor haar eigen gemeenschap de mogelijkheid om verdragen in culturele aangelegenheden te sluiten? Kan men er niet van uitgaan dat artikel 68 van de Grondwet impliciet is gewijzigd? De minister bevestigt dat dit het standpunt van de regering is»¹⁶.

Conclusie

De grondwetgever van 1970 en 1980 heeft, door de invoering van artikel 59bis, §§ 2 en 2bis, aan de gemeenschappen de volle bevoegdheid verleend om onder meer de internationale samenwerking op het stuk van de culturele en de persoonsgebonden aangelegenheden autonoom te re-

gelen; voor zover er strijdigheid bestaat, is artikel 68 van de Grondwet impliciet gewijzigd door artikel 59bis, §§ 2 en 2bis; de verdragrechtelijke bevoegdheid inzake culturele en persoonsgebonden aangelegenheden valt zonder beperking toe aan de gemeenschappen, zowel m.b.t. de onderhandelingen, sluiting en bekrachtiging van de verdragen (Executieve) als m.b.t. de instemming ermee (raad). Dit houdt in dat de gemeenschappen rechtstreeks, d.w.z. zonder tussenkomst van de Koning, de minister van Buitenlandse Betrekkingen of een ander nationaal minister, betrekkingen kunnen onderhouden met andere staten.

Jan CEULEERS
Docent V.U.B.

Dirk VANDERMAELEN
Juridisch adviseur

¹⁶ Kamer, stuk 627 (1979-1980), nr. 10 (commissieverslag), p. 128.

DE LICHAMELIJKE SCHADE IN CIJFERS (SLOT)

32. MATERIËLE SCHADE HUISVROUW

Uitspraak	Leeftijd	Buitenhuisberoep	Samenstelling gezin	Per dag à 100 %
Corr. Brussel 22 23 nov. 79 R.G.A.R. 81, 10371	22	studente	bijzit	500
Rb. Hasselt 3 2 jan. 81 <i>Onuitgegeven</i> Gelet op het feit dat het slachtoffer buitenshuis werkte. Bovendien 45 dagen à 150 fr. voor kinderoppas.	23	arbeidster	1 kind	150
Corr. Brussel 28 okt. 80 R.G.A.R. 81, 10352	31	lerares lichamelijke opvoeding	echtgenoot + 2 kinderen	600
Pol. Charleroi 23 nov. 79 <i>Onuitgegeven</i>	40	arbeidster	1 kind	200
Corr. Antwerpen 9 2 dec. 80 <i>Onuitgegeven</i> De vergoeding wordt toegekend aan de echtgenoot gelet op de bijkomende inspanningen die hij heeft dienen te presteren tijdens de arbeidsongeschiktheid van de vrouw. Voor de vrouw zelf werd niets gevorderd.	40 M	arbeider	?	119
Corr. Neufchâteau 30 okt. 80 <i>Onuitgegeven</i>	41	—	echtgenoot + 4 kinderen	600

Corr. Turnhout 16 nov. 81 <i>Onuitgegeven</i> Het slachtoffer werkt full-time buitenshuis en kan aldus slechts beschouwd worden als een part-time huisvrouw.	42	arbeidster	echtgenoot	150
Hof Brussel 9 24 nov. 80 <i>Onuitgegeven</i>	44	—	echtgenoot + 2 kinderen	300
Rb. Brussel 8 30 jun. 78 <i>R.G.A.R.</i> 81, 10337 Bevestigd door Hof Brussel, 8 mei 1980.	47	—	echtgenoot + 4 kinderen	600
Corr. Gent 5 26 mar. 80 <i>Onuitgegeven</i> Bovendien 200 fr. per dag voor de hulp die zij aan haar blinde echtgenoot gaf bij de uitoefening van zijn ambt als leraar.	53	—	echtgenoot	600
Corr. Brussel 20 23 jan. 80 <i>R.G.A.R.</i> 81, 10338	54	—	echtgenoot	600
Corr. Dendermonde 23 jun. 81 <i>Onuitgegeven</i>	57	—	echtgenoot	200
Corr. Gent 7 26 jan. 81 <i>Onuitgegeven</i>	72	—	?	250
Rb. Antwerpen 4 14 jan. 81 <i>Onuitgegeven</i> Geen vergoeding wegens materiële schade uit economisch waardeverlies tijdens de periode à 100 % gedurende welke het slachtoffer bij derden werd verzorgd.	74	—	alleen	150
Corr. Brugge 8 11 sep. 80 <i>Onuitgegeven</i>	74	—	?	350 vermengd
Corr. Charleroi 11 28 sep. 81 <i>Onuitgegeven</i>	75	—	?	616 vermengd
Corr. Brugge 8 24 dec. 80 <i>Onuitgegeven</i> Op het toegekende bedrag van 70.695 fr. wordt 50.204 fr. in mindering gebracht die reeds werden toegekend wegens hulp van derden.	82	—	alleen	300
Corr. Brugge 8 24 okt. 80 <i>Onuitgegeven</i> Alleen de periodes van 100, 50 en 20 % worden in aanmerking genomen ; de periodes van 10 en 5 % vertegenwoordigen geen reëel economisch waardeverlies.	?	—	?	500

33. VERLIES SCHOOLJAAR

Uitspraak	Leeftijd geslacht	Studies	Vergoeding
Rb. Leuven 2 4 jun. 80 <i>Onuitgegeven</i>	19 V	1e kand. rechten	225.000
Hof Luik 12 sep. 80 <i>J.L. 80-81, 61</i> Toegekend voor twee jaar vertraging in het schoolleven, dus 75.000 fr. per jaar.	18 M	technische studie (timmerman)	150.000
Rb. Brussel 12 17 jun. 81 <i>Onuitgegeven</i>	13 M	?	50.000

D. 40. DIVERSE RAMINGEN

Uitspraak	Leeftijd slachtoffer en geslacht	Beroep	Samenstelling gezin	B.I., T.A.O. of overlijden
Corr. Luik 12 8 mei 79 <i>Onuitgegeven</i> Aangezien het deskundig verslag werd neergelegd op 10 juni 1974, was er geen reden om vijf jaar te wachten om de afrekening op te stellen en de betwisting te beëindigen en zullen de interesten berekend worden tot einde 1976.	22 M	arbeider	?	B.I.
Cass. 2 20 feb. 80 <i>R.G.A.R. 81, 10280</i> De verhoging toegepast wegens de waardevermindering van de munt tot de dag van de uitspraak maakt deel uit van de hoofdsom. Aan deze hoofdsom mogen de moratoire en vergoedende interesten (vanaf de gemiddelde datum) worden toegevoegd ten einde de bijkomende schade te vergoeden die geleden wordt door de niet-betaling van de hoofdsom op haar vervaldag.	—	—	—	TAO
Cass. 2 9 mei 79 <i>R.G.A.R. 81, 10299</i> Het arrest dat oordeelt dat de rechter geen rekening mag houden met de promotiekansen van het slachtoffer, noch met de munterosie, en dat aldus, in beginsel, de gevolgen ter zijde schuift van de bevordering die het slachtoffer zou hebben gekregen, alsmede die van de vermindering van de koopkracht van de munt, schendt art. 1382 B.W. (Ook <i>R.W.</i> , 1979-80, 2508).	—	—	—	overlijden
Cass. 2 26 jun. 79 <i>R.W. 80-81, 2205</i> Bij de kapitalisatieberekening voor het bepalen van de materiële schade die voortvloeit uit de blijvende arbeidsonge-	?	?	?	B.I.

schiktheid, een schade die uiteraard vanaf de consolidatie is ontstaan, vermocht het bestreden arrest niet, zonder de in het middel vermelde wetsbepalingen te schenden, een coëfficiënt toe te passen die overeenstemt met de tijdsperiode die aanvangt op een datum die aan de consolidatie anderhalf jaar voorafging. Deze onwettigheid moet de vernietiging meebrengen van de beslissing tot vaststelling van het eerder bedoeld kapitaal en, als gevolg hiervan, van de beslissing tot vaststelling van het bedrag van de vergoedende interesten.

Cass. 2 44 M ? — overlijden
23 apr. 80
R.W. 80-81

Bij de raming van de schade, ontstaan uit de inkomstendering van de overleden echtgenoot, mag de rechter niet enerzijds de bezoldiging die de overleden echtgenoot ten dage van het vonnis zou hebben ontvangen als berekeningsbasis nemen, en anderzijds de kapitalisatiecoëfficiënt toepassen die overeenkomt met diens leeftijd de dag van het overlijden. Geen enkele wetsbepaling verzet er zich echter tegen dat de rechter in feite, om het nettobedrijfsinkomen te ramen dat het overleden slachtoffer later zou hebben gehad, bepaalde omstandigheden van na het overlijden als beoordelingsgegevens in aanmerking neemt.

Cass. 2 26 M ? — B.I.
21 okt. 80
R.W. 81-82, 443

De artikelen 1382 en 1383 B.W. worden geschonden door het arrest dat enerzijds stelt dat de berekening van de schade dient te geschieden naar maatstaven die gelden op de dag van de uitspraak (wat betreft het inkomen) en anderzijds de schade voor blijvende invaliditeit berekent uitgaande van de datum van consolidatie (wat betreft de kapitalisatiecoëfficiënt).

Pol. Antwerpen ? M beheerder — TAO
5 mar. 80
Onuitgegeven

Het zou onbillijk zijn het materieel verlies wegens de aantasting van de fysieke integriteit tijdens de TAO te vergoeden op dezelfde basis als een loonverlies. De vergoeding wordt bepaald op 500 fr. per dag; het inkomen bedroeg ongeveer 2.750 fr. per dag.

Corr. Hasselt 4 27 M werkloos Turks bankbediende — TAO
17 mar. 80
Onuitgegeven

Aan de burgerlijke partij werd ten gevolge van het ongeval een kans ontnomen om tijdens de periode van TAO (1 jaar à 100 %, 3 maanden à 50 % en 1 jaar à 30 %) een lucratieve activiteit uit te oefenen. Gelet op de zeer vage gegevens waarover de rechtbank beschikt kan ex aequo et bono het materieel verlies voortvloeiende uit het verlies van deze kans geraamd worden op 150.000 fr.

Hof Brussel 7 25 M arbeider-monteur — TAO
1 apr. 80
Verz. 81, 233

De materiële schade, die niet uit een inkomstenverlies bestaat, maar uit de noodzaak een verhoogde inspanning te leveren, kan alleen ex aequo et bono geraamd worden

(21.000 fr. voor 1 maand à 25 % en 7 maanden à 15 % = 525 fr. per dag à 100 %, terwijl het loon ongeveer 816 fr. per dag bedroeg.

Rb. Leuven 2 21 M draaier-paswerker — TAO
10 okt. 80

Onuitgegeven

De schade wegens hogere inspanningen tijdens de tijdelijke arbeidsongeschiktheid heeft geen patrimoniaal aspect en kan dus niet worden begroot op basis van het inkomen. Het enig element dat deze schade bepaalt is de lichamelijke inspanning die het slachtoffer zich in het gegeven beroep heeft getroost om dezelfde prestaties, minstens hetzelfde inkomen te bereiken als vòòr het ongeval.

Hof Gent 11 35 M zaakvoerder PVBA — TAO
13 feb. 79

Onuitgegeven

Het blijkt niet afdoende dat eiser tijdens de TAO enig inkomstenverlies heeft geleden. Wel is als bewezen te achten dat hij, zodra hij zijn beroepsactiviteit heeft hervat veel grotere inspanningen heeft dienen te leveren om, de belangrijke aantasting van zijn fysieke integriteit en de aard van zijn functies in het bedrijf in acht genomen, een normaal arbeidsrendement te bereiken. Doch ook in de periode vòòr de hervatting van zijn activiteit leed hij materiële schade: de schending van de fysieke integriteit vormt immers op zichzelf een materiële schade. Deze materiële schade wordt vergoed met forfaitair 744 fr. per dag à 100 %; het inkomen bedroeg 3.973 fr. per dag.

Rb. Antwerpen 4 74 V huisvrouw alleenstaand TAO
14 jan. 81

Onuitgegeven

75 fr. per dag aftrek wegens besparing op kosten van eigen onderhoud tijdens de duurtijd van verzorging bij derden. Gedurende deze periode geen vergoeding wegens economisch waardeverlies.

Corr. Verviers 2 23 M gastarbeider — B.I.
13 dec.

R.G.A.R. 81, 10301

100 % blijvende invaliditeit. Voor de periode tussen het ongeval (1975) en het vonnis wordt het loonverlies van 1975 (253.467 fr.) verhoogd met de tussentijdse indexaanpassingen (tot 372.422 fr.) onder aftrek van 8.000 fr. persoonlijk onderhoud per maand tijdens het verblijf in het ziekenhuis.

Rb. Antwerpen 4 21 M arbeider — overlijden
15 jun. 79

Onuitgegeven

Vergoeding van 500.000 fr. moreel + materieel vermengd wegens verlies van een kans, toegekend aan een verloofde die vier maanden na het ongeval gehuwd zou zijn met het slachtoffer.

Hof Antwerpen 2 ? M ? — overlijden
17 apr. 81

Onuitgegeven

Vergoeding van 100.000 fr. materiële schade (en 100.000 fr. morele) aan verloofde, aangezien de eerste rechter terecht overwoog dat het verloren gaan van een kans een materiële schade veroorzaakt wanneer deze kans niet louter hypothe-

tisch is; dit laatste was niet het geval daar het huwelijk slechts enkele maanden na het ongeval moest plaatsvinden en de nodige voorbereidingen getroffen waren.

Corr. Brussel 22 23 nov. 79 <i>R.G.A.R.</i> 81, 10371 Toekenning van 500.000 fr. morele schade wegens sterilisatie.	22 V	studente	—	B.I. (sterilisatie)
--	------	----------	---	------------------------

Corr. Veurne 3 2 jun. 80 <i>Onuitgegeven</i> 20.000 fr. morele schade wegens verlies van foetus van 6 weken.	25 V	restauranthoudster	—	verlies foetus
---	------	--------------------	---	----------------

Cass. 2 6 feb. 80 <i>Verz.</i> 81, 203 Wanneer de aantasting van de fysieke integriteit geen enkele inkomstenderving tot gevolg heeft gehad en de schade derwijze gering is dat ze een theoretische schade benadert, kan dit voor de rechter meebrengen dat hij enkel een raming ex aequo et bono van de schade kan maken (blijvende invaliditeit van 10 %).	?	?	—	B.I.
---	---	---	---	------

Cass. 1 20 mar. 80 <i>R.G.A.R.</i> 81, 10353 De hertrouw is een gebeurtenis die plaats grijpt na het misdrijf en hiermee en met de schade geen verband houdt.	?	?	?	overlijden
--	---	---	---	------------

Hof Bergen 2 16 apr. 80 <i>R.G.A.R.</i> 81, 10340 <i>J.T.</i> 81, 195 Een arbeidsongevallenrente, die gecumuleerd wordt met het loon, is niet belastbaar op grond van het vroegere artikel 26 W.I.B. dat slechts renten, pensioenen en andere toelagen, die een blijvend inkomstenverlies herstellen, belastbaar stelde.	?	beambte	—	B.I.
--	---	---------	---	------

Hof Brussel 6 6 apr. 79 <i>Verz.</i> 80, 823 De vergoedingen uitgekeerd aan een loontrekkende uit hoofde van blijvende invaliditeit zijn niet belastbaar wanneer ze uitsluitend een herstel zijn van de fysieke integriteit van de belastingplichtige en er geen inkomstenderving is.	?	?	?	B.I.
--	---	---	---	------

J. SCHRYVERS

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 28 SEPTEMBER 1981
Voorzitter-rapporteur: de h. Meeùs
Advocaat-generaal: de h. Duchatelet
Advocaten: mrs. Van Ryn en Simont

Arbidsongeval — Tijdelijke arbeidsongeschiktheid —
1. Aanbod van wedertewerkstelling — Weigering om geldige reden — Begrip — 2. Vergoeding voor tijdelijke algehele arbeidsongeschiktheid — Genot van werkloosheidsuitkering.

1. De geldigheid van een reden door een werknemer ingeroepen om de hem tijdens zijn tijdelijke gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid aangeboden wedertewerkstelling te weigeren, moet niet enkel beoordeeld worden volgens de graad van zijn arbeidsongeschiktheid in zijn oorspronkelijk beroep of in het beroep dat hem wordt aangeboden.

2. Het feit dat de door een tijdelijke gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid getroffen werkloosheidsuitkeringen geniet, belet niet dat hij, met toepassing van art. 23 A.O.W. aanspraak kan hebben op de vergoeding voor de tijdelijke algehele arbeidsongeschiktheid.

N.V. Z. t/ M.

Gelet op het bestreden arrest, op 30 juni 1980 door het Arbeidshof te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, (...)

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest erop wijst dat, volgens het verslag van de door de eerste rechter aangestelde deskundige, verweerder van 8 december 1975 tot 17 augustus 1976 100 percent en van 18 augustus 1976 tot 26 oktober 1976 50 percent arbeidsongeschikt was en dat «de getroffen een door de arbeidsongevallenverzekeraar toegestane hervatting van de beroepswerkzaamheid à 50 percent, op 17 augustus 1976, niet zou verdragen hebben»;

Dat het arrest vermeldt dat verweerder, op 17 augustus 1976, «op het werk is verschenen doch zich, na een vruchteloze poging, niet in staat voelde het opgedragen werk uit te voeren (zie attest van de werkgever) en aanspraak had op werkloosheidsuitkering en dat verweerder verklaart dat de arbeidsongeschiktheid van 50 percent waardoor hij getroffen bleef hem niet in staat stelde het hem opgedragen werk uit te voeren;

Dat het arrest op grond van die vaststellingen en vermeldingen beslist dat verweerder de geldigheid van zijn reden om op 17 augustus 1976 het werk niet te hervatten genoegzaam heeft bewezen;

Dat het arrest aldus antwoordt op de in het middel weergegeven conclusie en dat dit onderdeel van het middel derhalve feitelijke grondslag mist;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, in de zin van artikel 23, vijfde lid, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, de geldige redenen van een werknemer om de hem aangeboden wedertewerkstelling te weigeren of te verlaten niet enkel moeten worden beoordeeld volgens zijn graad van arbeidsongeschiktheid in zijn oorspronkelijk beroep of in het beroep dat hem voorlopig wordt aangeboden;

Dat, bijgevolg, de rechter, door, om de in het antwoord op het tweede onderdeel vermelde redenen, te beslissen dat verweerder een geldige reden had om zijn wedertewerkstelling te verlaten, de regels betreffende de beoordeling van de tijdelijke arbeidsongeschiktheid niet miskent en niet op tegenstrijdige of dubbelzinnige gronden steunt;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 23, derde lid, van de arbeidsongevallenwet van 10

april 1971, en voor zoveel nodig, van de artikelen 131, 133, 141 en 142 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid,

doordat, na erop gewezen te hebben dat verweerder sedert 18 augustus 1976 werkloosheidsuitkeringen had ontvangen, en onder overweging dat het recht op werkloosheidsuitkering geen werkhervatting is en dat verweerder bovendien geen enkel loon ontving, daar de werkloosheidsuitkeringen niet als een loon kunnen worden beschouwd in de zin van de wet, het arrest beslist dat eiseres de vergoeding voor tijdelijke algehele arbeidsongeschiktheid aan verweerder moet betalen tot de dag van de consolidatie,

terwijl de gerechtigde op werkloosheidsuitkering zich noodzakelijk als werkzoekende aanbiedt en dus zijn wedertewerkstelling aanvaardt; de aan de getroffen een arbeidsongeval betaalde werkloosheidsuitkeringen als een loon moeten worden beschouwd voor de toepassing van artikel 23, derde lid, van de wet van 10 april 1971; deze wetsbepaling immers tot doel heeft te beletten dat het totale bedrag, namelijk door optelling van het loon van de getroffen met de wettelijke vergoeding, groter is dan het vóór het ongeval verdiende loon; het arrest, door ten deze te beslissen dat verweerder de bij tijdelijke algehele arbeidsongeschiktheid verschuldigde vergoedingen kon ontvangen ten laste van eiseres, hoewel hij aanspraak had op werkloosheidsuitkeringen en hij deze had ontvangen, alle in het middel vermelde wettelijke en reglementaire bepalingen schendt;

Overwegende dat uit de tekst van artikel 23, derde lid, van de wet van 10 april 1971 blijkt dat deze bepaling slechts van toepassing is wanneer de getroffen effectief weder te werk gesteld is en, als tegenprestatie, een loon ontvangt;

Overwegende dat, enerzijds, uit de artikelen 131, 133, 141 en 142 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende de verplichting, voor de werkloze, om zich als werkzoekende te laten inschrijven, de hem aangeboden passende dienstbetrekking te aanvaarden en lichamelijk geschikt te zijn, niet valt af te leiden dat de gerechtigde op werkloosheidsuitkering weder te werk gesteld is in de zin van dat artikel 23, derde lid;

Overwegende dat, anderzijds, de werkloosheidsuitkeringen die de getroffen van een arbeidsongeval zou hebben gekregen, in de zin van datzelfde artikel, geen loon zijn dat die getroffen «ingevolge zijn wedertewerkstelling» ontvangt;

Dat het middel naar recht faalt;

(...)

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 18 NOVEMBER 1981

Voorzitter: de h. Legros

Raadsheer-rapporteur: de h. Screvens

Eerste advocaat-generaal: de h. Charles

Strafvordering — Verjaring — Apostille — Onderteekening — Naamstempel.

De handtekening van de bevoegde overheid verleent authenticiteit aan de daden van onderzoek of van vervolging die ze gelast; derhalve is ze een voor de regelmatigheid van die daden substantiële rechtsvorm.

De naamstempel bewijst niet met dezelfde mate van zekerheid als een handtekening dat de bevoegde overheid werkelijk de daad van onderzoek of van vervolging heeft gelast waardoor de verjaring van de strafvordering is gestuit.

Bijgevolg voldoet alleen de handtekening van die overheid aan het vereiste van art. 22 van de wet van 17 april 1878.

M.

Gelet op het bestreden arrest, op 18 juni 1981 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

I. In zoverre het cassatieberoep gericht is tegen de beslissing op de wegens de telastlegging E ingestelde strafvordering:

Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 22, 26 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en 68 van de Wegverkeerswet:

Overwegende dat het arrest eiser ter zake dat hij op 4 september 1979 in het gerechtelijk arrondissement Brussel, in samenhang met wanbedrijven, het in artikel 34.3 van de Wegverkeerswet omschreven misdrijf heeft gepleegd, veroordeelt na te hebben vastgesteld «dat de verjaring regelmatig werd gestuit ...» door de vorderingen welke de procureur des Konings te Brussel op 8 juli 1980 had gericht aan de politiecommissaris te Rixensart tot verbetering van de staat van inlichtingen betreffende beklaagde;

Overwegende dat die vorderingen door de procureur des Konings niet zijn ondertekend, doch enkel zijn naamstempel dragen;

Overwegende dat de handtekening van de bevoegde overheid authenticiteit verleent aan de daden van onderzoek of van vervolging die ze gelast; dat het derhalve een voor de regelmatigheid van die daden substantiële rechtsvorm is;

Overwegende dat de naamstempel niet met dezelfde mate van zekerheid als een handtekening bewijst dat de bevoegde overheid werkelijk de daad van onderzoek of van vervolging heeft gelast waardoor de verjaring van de strafvordering is gestuit;

Dat bijgevolg alleen de handtekening van die overheid voldoet aan het vereiste van artikel 22 van de wet van 17 april 1878 en dat het arrest niet wettig heeft kunnen beslissen dat de verjaring van de tegen eiser ingestelde strafvordering regelmatig was gestuit door het in de arrest bedoelde apostille;

Overwegende dat bij ontstentenis van enige andere tijdig verrichte daad van onderzoek of van vervolging en van enige grond tot schorsing van de verjaring, de strafvordering vervallen was op het ogenblik van de uitspraak van het arrest;

Overwegende dat eiser werd veroordeeld in de kosten van eerste aanleg, met uitzondering van de kosten van de dagvaarding en het verzet, en tevens verwezen werd in de kosten van hoger beroep; dat, nu de strafvordering wegens de telastlegging E vervallen is, de feitenrechter, opnieuw uit-

spraak moet doen over de kosten, met uitzondering van de kosten van de dagvaarding in eerste aanleg en van het verzet;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 24 NOVEMBER 1981

Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens

Advocaat-generaal: de h. Declercq

Advocaten: mrs. De Sutter en De Coster

Gemeentebelasting — Verordening van Groot-Bijgaarden — Wegenuitrusting — Hoekhuis.

Wanneer werken gelijktijdig of achtereenvolgens uitgevoerd worden in de twee wegen die aan een hoek palen, wordt het eigendom dat de hoek vormt, vrijgesteld van de belasting voor een van die wegen verschuldigd krachtens de verordening van 29 april 1965 van Groot-Bijgaarden, in de mate dat de stroken, over een diepte van ten hoogste twaalf meter en uitgevende op elk van die wegen, elkaar dekken.

H. t/ Gemeente Groot-Bijgaarden

Gelet op de bestreden beslissing, op 8 juni 1978 gewezen door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Brabant;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 4 en 5 van de belastingverordening op de aanwerving van grond, 5 en 6 van de belastingverordening op de wegunitrusting van de gemeente Groot-Bijgaarden van 29 april 1965, 1319, 1320 en, voor zoveel nodig, 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, om de bezwaarschriften van eiser gedeeltelijk af te wijzen, de beslissing oordeelt: dat artikel 5 van de verordening op de aanwerving van grond en artikel 6 van de verordening op de «wegenuitrusting» niet gelden voor de hoekeigendommen; dat de voorgeschreven regeling alleen betrekking heeft op achtereenvolgende stroken gronden, gelegen langs één zijde van de weg, die aan onderscheidene eigenaars toebehoren; ... dat de belastingreglementen op het openen van straten en het uitvoeren van wegenwerken in geen enkel artikel vrijstelling voorhouden voor hoekeigendommen; dat bij gebrek aan enige reglementsbevestiging hieromtrent een ontheffing van belasting voor hoekeigendommen niet kan toegepast worden»,

terwijl de bovenaangeduide reglementsbevestigingen gelden, zonder onderscheid, voor de stroken die «elkaar dekken», ongeacht of het gaat of niet gaat om hoekeigendommen die aan dezelfde eigenaar toebehoren of niet, welke stroken deswege niet mogen «tweemaal worden belast wegens werken... uitgevoerd aan twee verschillende wegen», hetgeen ten deze het geval was met het eigendom van eiser dat gelegen is langs twee gelijktijdig geopende een aangelegde wegen en langs een voorheen geopende en aangelegde weg:

Overwegende dat artikel 5 van de belastingverordening op de aanwerving van grond voor de aanleg van wegen

geenszins bepaalt dat de vrijstelling van dubbele belasting beperkt blijft tot het geval waarin de stroken aan verscheidene eigenaars toebehoren; dat deze bepaling in tegendeel inhoudt dat, in de mate dat de stroken, bepaald in artikel 4, dit is de stroken over een diepte van 12 meter, elkaar dekken, een eigendom geen tweemaal kan worden belast wegens werken achtereenvolgens of gelijktijdig uitgevoerd aan twee verschillende wegen;

Dat deze bepaling geenszins het geval waarin de stroken aan een enkele eigenaar toebehoren noch het geval van hoek eigendommen uitsluit.

Dat derhalve, wanneer werken gelijktijdig of achtereenvolgens uitgevoerd worden in de twee wegen die aan een hoek palen, het eigendom dat de hoek vormt vrijgesteld wordt van de belasting verschuldigd voor een van die wegen, in de mate dat de stroken, over een diepte van ten hoogste 12 meter en uitgevende op elk van die wegen, elkaar dekken;

Overwegende dat de artikelen 5 en 6 van de belastingverordening op de wegenuitrusting inhoudelijk overeenstemmen, respectievelijk met de artikelen 4 en 5 van de bovenvermelde belastingverordening op de aanwerving van grond voor de aanleg van wegen;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—Zie het tussen dezelfde partijen gewezen casatiearrest van 5 januari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 456.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER — 28 SEPTEMBER 1981

Voorzitter: de h. Caron

Raadsheren: de hh. Van Malderen en Verougstraete

Advocaten: mrs. 't Kint loco Van Vaerenbergh en Bossens loco Chabert

1. Verkeer — Signaleren van verkeersbelemmeringen — Op de overheid rustende verplichting — Voorwaarde —
2. Onrechtmatige overheidsdaad — Verkeer op de openbare wegen — Veiligheidsverplichting van de gemeente — Ruimtelijk toepassingsgebied — Rijkswegen.

1. Luidens art. 14 van de Wegenverkeerswet dienen de verkeersbelemmeringen gesignaleerd te worden door dege- ne die ze heeft doen ontstaan, en ingeval hij hierin te kort schiet, moet de overheid die het beheer over de openbare weg heeft, die verplichting op zich nemen.

2. De verplichting van de gemeenteverheid om, krachtens artikel 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790, te zorgen voor veilig verkeer op de openbare wegen, is van toepassing op het deel van die rijkswegen dat door de gemeente loopt.

P. t/ Gemeente Ternat

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering strekt tot vergoeding van de schade, door appellant geleden ingevolge het ongeval, dat op 15 november 1976 rond 11 uur plaats- had te Wambeek, Doelstraat, en waarbij de oliecarter van

de wagen van appellant in contact was gekomen met uitste- kende kasseistenen, waardoor deze carter «een gat vertoon- de met een diameter van ongeveer 10 cm»;

Overwegende dat de rijkswacht van Sint-Kwintens-Len- nik deze verkeersbelemmering als volgt beschrijft: «De slechte toestand van het wegdek is niet gesignaleerd en be- vindt zich in een tamelijk korte bocht zodat de weggebrui- kers onverwachts op het zeer slechte wegdek komen. Het betreft hier een gekasseid gedeelte, waar de rijbaan 5 m nuttige rijbreedte heeft met links en rechts een heuveling op 1,70 m van de boordsteen. Tussen beide ruggen is een ver- zakking van zeker 20 cm diepte over een lengte van 5 meter. Op de omhoogstekende kasseien is duidelijk zichtbaar dat reeds verscheidene voertuigen met deze stenen in aanrijding zijn gekomen»;

Overwegende dat de burgemeester van de gemeente Wambeek op 9 december 1976 verklaarde: «Dat de Doel- straat op de plaats van het ongeval een verzakking heeft, is naar mijn oordeel het gevolg van een wegomleiding wegens straatwerken aan de steenweg Asse-Edingen, waardoor heel wat zware vrachtwagens van de Doelstraat gebruik maak- ten en deze in een slechte toestand reden»;

Overwegende dat uit deze verklaringen blijkt dat het wegdek van de Doelstraat in een zeer slechte staat verkeer- de en dat deze toestand niet door geïntimeerde was gesigna- leerd;

Overwegende dat, luidens artikel 14 Wegverkeerswet, de verkeersbelemmeringen gesignaleerd moeten worden door dege- ne die ze heeft doen ontstaan; dat, ingeval hij hierin te kort schiet, de overheid die het beheer over de openbare weg heeft, die verplichting op zich neemt;

Overwegende dat geïntimeerde tevergeefs opwerpt dat appellant onvoorzichtig geweest zou zijn; dat zij nochtans niet bewijst dat appellant met een hogere snelheid dan 20 km/uur heeft gereden; dat zij evenmin bewijst dat ap- pellant van het wegdek is «afgedwaald»;

Overwegende dat geïntimeerde evenmin in haar redene- ring kan worden gevolgd waar zij stelt dat zij niet op de hoogte was van de slechte staat van het wegdek;

Overwegende dat ter zake allereerst dient te worden ver- wezen naar voormelde verklaring van de burgemeester van Wambeek;

Dat bovendien, in een kleine gemeente zoals Wambeek, iedereen vlug een belangrijke wegomlegging ziet of ver- neemt, daar het intense verkeer van de steenweg Asse-Edin- gen over haar grondgebied werd omgeleid;

Overwegende dat de gemeenteverheid moet instaan voor de veiligheid van de weggebruikers op het gehele we- gennet binnen het gebied van de gemeente, ook voor het rijkswegennet (*Cass.*, 21 okt. 1977, *Pas.*, 1978, I, 299);

Overwegende dat inderdaad de verplichting van de ge- meenteverheid om, krachtens artikel 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790, waarop de dag- vaarding gebaseerd is, te zorgen voor veilig verkeer op de openbare wegen van toepassing is op het deel van die rijks- wegen, dat door de gemeente loopt (*Cass.*, 1 feb. 1973, *R.W.*, 1972-73, 1856);

Overwegende dat dientengevolge het bestreden vonnis dient te worden gewijzigd, daar geïntimeerde in gebreke is gebleven de nodige maatregelen te nemen tot het herstel van het veilig verkeer op haar grondgebied;

Overwegende dat de gevorderde bedragen niet betwist worden;

(...)

NOOT—Betreffende de veiligheidsverplichting van de gemeente, zie in dezelfde zin: Cass., 1 februari 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 551, *Pas.*, 1973, I, 525; *R.W.*, 1972-73, 1856, met noot C.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

VAKANTIEKAMER — 6 JULI 1982

Voorzitter: de h. Marinus

Raadsheren: de hh. Craeybeckx en Vandeplas (rapporteur)

Openbaar ministerie: de h. Van Camp

Jacht — 1. Jachtrevier van minder dan 25 ha — 2. Verboden tuig.

1. *Uit het enkele feit dat de beklaagde gejaagd heeft zonder toestemming van de houder van jachtrecht, volgt niet dat hij zich ook schuldig gemaakt heeft aan een overtreding van artikel 2bis van de Jachtwet. Er dient ook dan nog bewezen te worden dat de verboden jachtfeiten gepleegd zijn op een stuk grond waarvan de aaneengesloten oppervlakte minder dan 25 hectaren bedraagt.*

2. *Een jachtgeweer kan niet worden beschouwd als een verboden tuig in de zin van artikel 8 van de Jachtwet.*

H.

Overwegende dat de beklaagde vervolgd wordt ter zake dat hij te Tessenderlo, gerechtelijk arrondissement Hasselt, op 12 september 1981, gejaagd heeft op een stuk grond waarvan de aaneengesloten oppervlakte minder dan 25 ha bedraagt;

Overwegende dat de stuiting van de verjaring regelmatig is geschied en onder meer door de apostille van de procureur des Konings te Hasselt van 4 december 1981, het proces-verbaal van de rijkswacht te Beringen van 5 januari 1982, het bevel tot dagvaarding van de procureur des Konings van 4 maart 1982 en het hoger beroep van het openbaar ministerie van 12 mei 1982;

Overwegende dat de beklaagde niet verhoord werd in verband met het misdrijf omschreven in artikel 2bis van de Jachtwet en dat het dossier bovendien geen enkel nuttig gegeven bevat betreffende deze telastlegging;

Overwegende dat artikel 2bis van de Jachtwet werd ingevoerd met het oogmerk enerzijds de personen te beschermen tegen het verhoogd risico van het jagen op kleine landstroken voor omstanders, en anderzijds de wildstand te beveiligen, daar het wild in deze perceeltjes onvoldoende rust en beschutting geniet; dat het verbod vervat in artikel 2bis van de Jachtwet niet alleen de stropers treft, maar eveneens de houders van het jachtrecht die op deze gronden wel mogen jagen, doch zich niet van een geweer mogen bedienen;

Overwegende dat uit de gegevens van het dossier weliswaar blijkt dat de beklaagde gejaagd heeft op andermans jachtrevier, zonder toestemming van de houder van het

jachtrecht, maar dat uit het louter plegen van deze onrechtmatige daad geenszins volgt dat de betrokkene zich schuldig heeft gemaakt aan een overtreding van artikel 2bis van de Jachtwet; dat integendeel ook dan nog bewezen dient te worden dat de verboden jachtfeiten gepleegd werden op een stuk grond waarvan de aaneengesloten oppervlakte minder dan 25 ha bedraagt en dat hiervan niet blijkt wanneer enkel wordt aangetoond dat de beklaagde er geen jachtrecht bezat; dat het misdrijf zoals omschreven in de telastlegging onder A dan ook niet bewezen is;

Overwegende dat de verbeurdverklaring van de in beslag genomen geweren niet gegrond kan zijn op artikel 8 van de Jachtwet, zoals ten onrechte vermeld in het bestreden vonnis, daar een geweer niet kan worden beschouwd als een verboden tuig in de zin van artikel 8, maar dat de verbeurdverklaring gegrond is op artikel 20 van vermelde wet, zodat deze verbeurdverklaring ook bij vrijspraak uit hoofde van de telastlegging A, behouden blijft uit hoofde van de telastleggingen B en C;

(...)

NOOT—Betreffende het jachtrecht

1. In Limburg werden de stropers systematisch vervolgd op grond van art. 2bis van de Jachtwet omdat het parket van oordeel was dat wie geen jachtrecht bezit meteen ook geen jachtgebied van ten minste 25 hectaren bezit.

Een dergelijke opvatting miskent de oogmerken van het koninklijk besluit van 10 juli 1972: het gaat er niet om een bijkomende bestraffing aan de stropers op te leggen, maar wel de wildstand te beschermen en de omstanders te beveiligen.

2. Verboden tuigen in de zin van artikel 8 van de Jachtwet zijn onfaire middelen, maar de tuigen of middelen die normaal dienen om te jagen zoals i.c. een jachtgeweer vallen niet onder deze verbodsbepaling (Cass., 28 maart 1949, *R.W.*, 1949-50, 21; Cass., 2 mei 1972, *Pas.*, 1972, I, 802; L. Ulrix, *Jacht*, 2e ed., nr. 188, A.P.R.).

T.

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

2e KAMER — 21 SEPTEMBER 1981

Voorzitter: de h. Boes

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Van Huffelen en Boeykens

Substituut-generaal: de h. Van Nuffel

Advocaten: mrs. Mergits, Van Goethem en De Gryse

1. Bevoegdheid — Arbeidsrechtbank — Onderwerp van de vordering — 2. Arbeidsovereenkomst — Openbare instelling — Universitaire Instelling Antwerpen — Personeel — Statutaire dienstbetrekking.

1. *De volstreekte bevoegdheid van de arbeidsrechtbank in het geval bedoeld bij art. 578, 1°, Ger. W. wordt bepaald door het onderwerp van de vordering.*

2. *De Universitaire Instelling Antwerpen is een openbare instelling.*

Nu de dienstbetrekkingen in de U.I.A. geregeld worden door algemene en onpersoonlijke bepalingen die toepasselijke zijn ingevolge een eenzijdige aanstelling en niet ingevolge een overeenkomst, is de toestand van het personeel statutair geregeld, ook al is dat statuut niet geheel gelijk aan dat van de rijksuniversiteiten en omvat het partieel ook technieken van het privaatrecht.

M. t/ Universitaire Instelling Antwerpen

1. Bevoegdheid

Overwegende dat de rechter steeds, zelfs ambtshalve, de juiste toepassing van de regels van de bevoegdheid *ratione materiae* moet onderzoeken; dat deze regels immers de openbare orde raken;

Overwegende dat luidens artikel 9 van het Gerechtelijk Wetboek, de materiële bevoegdheid bepaald wordt naar het voorwerp, de waarde en in voorkomend geval het spoedeisend karakter van de vordering of de hoedanigheid van de partijen; dat hieruit volgt dat een vordering, waarbij de eiser zich op een arbeidsovereenkomst beroept, ipso facto de geadieerde arbeidsrechtbank bevoegdheid verleent, zelfs indien mocht blijken dat de arbeidsovereenkomst niet bewezen is; dat in zulk een geval de arbeidsrechtbank bij hypothese bevoegd wordt;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van appellant gebaseerd is op de miskenning van artikel 45 van de academische reglementen en subsidiair op grond van het niet toekennen van een opzeggingstermijn overeenkomstig de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomsten; dat in beide stellingen, zoals blijkt bij de lezing van de inleidende dagvaarding, het voorwerp van de oorspronkelijke vordering van appellant, zoals door hem gesteld, een geschil inzake arbeidsovereenkomsten is en derhalve ingevolge artikel 578, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, binnen de materiële bevoegdheid van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen viel, zelfs indien mocht blijken dat de aangevoerde rechtsgrond niet bewezen was; dat in dit geval tot de ongegrondheid van de eis, doch niet tot de onbevoegdheid van de arbeidsrechtbank had dienen te worden besloten (Cass., 8 september 1978, *R.W.*, 1978-79, 960; Arbeidshof Brussel, afdeling Antwerpen, 7 juni 1973, *R.W.*, 1973-74, 732; Arbeidshof Brussel, 4 februari 1981, *T.S.R.*, 1981, 135);

2. Onderzoek ten gronde van de oorspronkelijke vordering van appellant

Overwegende dat, naar luid van artikel 1, tweede lid, van de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomsten, deze wet ook van toepassing is op de werknemers, tewerkgesteld door het Rijk, de provincies, de agglomeraties, de federaties van gemeenten, de gemeenten, de openbare instellingen welke eronder ressorteren, de instellingen van openbaar nut en de door het Rijk gesubsidieerde inrichtingen van het vrij onderwijs, en wier toestand niet statutair geregeld is; dat deze wet derhalve niet van toepassing is bij een tewerkstelling in een openbare instelling die statutair geregeld is;

Overwegende dat de U.I.A. opgericht werd bij wet van 7 april 1971 (*B.S.*, 15 mei 1971); dat hierin haar juridisch statuut niet werd bepaald; dat derhalve de gebruikelijke criteria dienen te worden gehanteerd bij de bepaling van geïntimeerdes statuut;

Overwegende dat de kenmerken van een openbare instelling zijn dat zij opgericht is bij wet, voorzien is van een

rechtspersoonlijkheid, onder toezicht staat van de overheid, en opgericht werd om aan bepaalde collectieve behoeften van de gemeenschap te voldoen;

Overwegende dat, luidens artikel 1 van de wet van 7 april 1971, geïntimeerde de rechtspersoonlijkheid geniet; dat artikel 5 van die wet bepaalt welke faculteiten geïntimeerde omvat en welke diploma's uitgereikt mogen worden; dat naar luid van artikel 6 de voorzitter, de ondervoorzitter, de rector, de vice-rector en acht beheerders door de Koning worden benoemd; dat de organisatie en werking van geïntimeerde (academische overheid) bij de wet zijn bepaald (hoofdstuk 2); dat het Rijk deelneemt aan de financiering en de investeringsuitgaven (artikel 36);

Overwegende dat de wet van 7 april 1971 uiteraard alleen kan worden gewijzigd door de overheid (wetgevende macht) en alleen deze laatste bij machte zou zijn eventueel een einde te maken aan de U.I.A. of haar opdracht te wijzigen;

Overwegende dat, gelet op het voorgaande, dient te worden besloten dat geïntimeerde een openbare instelling is, met rechtspersoonlijkheid, onder toezicht geplaatst van de overheid (regeringsafgevaardigde) en belast met de organisatie van het onderwijs in de licentie en het doctoraat;

Overwegende dat de voorbereidende werkzaamheden van de wet, houdende oprichting van de U.I.A., waarin deze volgens appellante als «vrije» instelling zou bestempeld zijn, geen uitsluitel geven, omdat het woord «vrij» aldaar gebruikt werd in diverse betekenissen, en o.m. als tegenstelling tot de Rijksuniversiteiten (Gent en Luik), doch niet als tegenstelling tot openbare instellingen;

Overwegende dat uit de vaststelling dat geïntimeerde een openbare instelling is, volgt dat voor haar werknemers de tewerkstelling onder statutair verband de regel is, terwijl de tewerkstelling in contractueel verband de uitzondering is (Lenaerts, conclusie voor Cass., 25 juni 1979, *R.W.*, 1979-80, 187);

Overwegende dat er voor het overheidspersoneel (d.i. personeel tewerkgesteld door o.a. een openbare instelling) een statutaire tewerkstelling is als de dienstbetrekking wordt geregeld door algemene en onpersoonlijke bepalingen die op partijen toepasselijk zijn geworden door een eenzijdige aanstelling door de overheid en niet ingevolge een overeenkomst (Cass., 13 juni 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 995);

Overwegende dat appellant niet contractueel werd aangevraagd doch eenzijdig door de Raad van Beheer werd benoemd (zie schrijven U.I.A. van 19 september 1975), volgens het statuut dat eenzijdig door de Raad van Beheer werd vastgelegd ter uitvoering van artikel 41 van de wet van 27 juni 1971;

Overwegende dat de opstelling van een statuut aan de U.I.A. werd opgelegd vooreerst door de artikelen 28, tweede lid, en 31, tweede lid, van haar oprichtingswet, en vervolgens door artikel 41 van de wet van 27 juli 1971 met betrekking tot de financiering van de universiteiten;

Overwegende dat het opleggen van een dergelijke verplichting aan een openbare instelling inhoudt dat, als dit statuut eenmaal uitgevaardigd is, het personeel van deze openbare instelling in statutair verband tewerkgesteld is;

Overwegende dat appellant ten onrechte heeft gepoogd een argument te halen uit het feit dat artikel 41 van de wet van 27 juli 1971 op de financiering van de universiteiten de

term «statuut» gebruikt, zowel voor de «vrije» instellingen als voor de instellingen die geheel of gedeeltelijk door de staat bekostigd worden (zoals geïntimeerde); dat de term «statuut» immers een verschillende betekenis heeft naar gelang de instelling die het uitvaardigt een openbare instelling of een privé-instelling is; dat het duidelijk is dat in artikel 41 van de wet van 27 juli 1971 de term statuut gebruikt wordt in een dubbele betekenis (zie over een gelijkaardige dubbele betekenis van de term «statuut» in artikel 1 van de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomsten, voorheen artikel 35, § 1, van de gecoördineerde wetten op het bedienendencontract: Lenaerts, conclusie voor Cass., 25 juni 1979, *R.W.*, 1979-80, 185-186 en F. Dumon, conclusie voor Cass., 8 december 1976, *Pas.*, 1977, 404); dat ook de Raad van State onderstreept heeft dat de term statuut in artikel 41 van de wet van 27 juli 1971 een tweevoudige betekenis heeft (zie arrest van de Raad van State, nr. 19776, 27 juli 1979, overweging 23);

Overwegende dat de oprichtingswet van de U.I.A. het karakter van de eenzijdige aanstelling van het personeel op diverse plaatsen bevestigt, met name waar de bevoegdheid van de academische overheden wordt vastgelegd (artikel 11, § 1, 1°) en waar de voorwaarde en wijze van «benoemen» van het onderwijzend personeel (artikel 22, artikelen 23, 24, 25), het wetenschappelijk personeel (artikel 28), het administratief personeel, wetenschappelijk hulppersonneel en het technisch hulppersonneel (artikel 31) worden bepaald; dat hier telkens sprake is van een «benoeming» door de Raad van Beheer, hetgeen zeker niet duidt op een contractuele band tussen de U.I.A. en haar personeel;

Overwegende dat appellante ten onrechte stelt dat de U.I.A. geopteerd zou hebben voor een privaatrechtelijke overeenkomst, hetgeen zou blijken uit de toepassing van de wet van 10 april 1971 inzake arbeidsongevallen en van de wetgeving inzake jaarlijkse vakantie; dat vooreerst geïntimeerde over het al dan niet statutair karakter van de tewerkstelling van haar personeelsleden geen keuze heeft, aangezien dit reeds in de wet bepaald ligt; dat vervolgens het feit dat het statuut niet volledig identiek is met dat van het personeel van de rijksuniversiteiten, doch deels ook technieken van privaatrecht bevat, niet uitsluit dat het personeel van de U.I.A. onder statuut tewerkgesteld is; dat, inderdaad, inzake overheidsinstellingen zoals de U.I.A., een zelfs fragmentarisch statuut volstaat om te besluiten tot tewerkstelling onder statutair verband (Cass., 21 september 1972, *Arr. Cass.*, 1973, 25, *R.W.*, 1972-73, 1284);

Overwegende dat uit het voorafgaande besloten moet worden dat appellante tewerkgesteld was onder een statutaire regeling en geenszins onder een arbeidsovereenkomst; dat derhalve de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomsten niet van toepassing is; dat de door appellante aangevoerde rechtsgrond niet bewezen is, zodat de oorspronkelijke vordering van appellante niet gegrond is;

Op die gronden,

Gelet op het schriftelijk advies van de heer H. Van Nuffel, substituut-generaal, voorgelezen en neergelegd ter openbare terechtzitting van 15 juni 1981;

Verklaart het ingesteld beroep ontvankelijk en gegrond als volgt:

Doet het bestreden vonnis van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen van 30 oktober 1979 teniet, en opnieuw recht

doende; zegt voor recht dat de Arbeidsrechtbank te Antwerpen ratione materiae bevoegd was om kennis te nemen van de oorspronkelijke vordering van appellante; trekt deze zaak tot zich overeenkomstig artikel 1069 van het Gerechtelijk Wetboek; verklaart de oorspronkelijke vordering van appellante ontvankelijk, maar niet gegrond op basis van de aangevoerde rechtsgrond.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

1e KAMER — 1 FEBRUARI 1982

Voorzitter: mevr. Bertrand

Rechters: de hh. Raskin en Gutshoven

Advocaten: mrs. Coomans loco Geyskens, Meugens en Van den Boer

Verzekering — Motorrijtuigen — In het verkeer veroorzaakt ongeval — Begrip.

De wet van 1 juli 1956 is slechts van toepassing op schadegevallen die veroorzaakt worden in het «verkeer», opgevat in de ruime zin van het woord.

Wanneer van een stilstaande vrachtwagen een container met kalkmortel wordt afgeladen en door een bruuske beweging kalkmortelspatten worden veroorzaakt, is de daardoor berokkende schade niet gedekt door de W.A.M.-polis.

N.V. G. t/ N.V. B. en R.

Tweede geïntimeerde dagvaardde eerste geïntimeerde tot betaling van 18.000 fr. als schadevergoeding, omdat een aangestelde van haar bij het lossen van kalkmortel dermate onvoorzichtig handelde dat spatten op de huisgevel van tweede geïntimeerde terechtkwamen; de gevel werd blijvend beschadigd.

Eerste geïntimeerde riep appellante in tussenkomst en vrijwaring omdat zij «voor het risico autovoertuigen overeenkomstig polis 0209036» verzekerd werd door appellante.

Het schadeverwekkend feit noch het bedrag van de schadevergoeding werd betwist door appellante; ze betwistte wel dat het voorval door de polis B.A.-autovoertuig zou worden gedekt, integendeel zou polis B.A.-exploitatie dekking moeten verlenen en dergelijk verzekeringscontract was niet tussen appellante en eerste geïntimeerde gesloten.

De eerste rechter onderschreef de stelling van eerste geïntimeerde, hetgeen appellante thans ongedaan tracht te maken. Beide geïntimeerden vragen de bevestiging van het vonnis a quo.

In rechte

Het hoger beroep van appellante is niet-ontvankelijk in zoverre het tegen tweede geïntimeerde is gericht. Tweede geïntimeerde werpt terecht op dat hij in eerste aanleg immers geen enkele vordering ten laste van appellante heeft doen gelden. Het hoger beroep is wel ontvankelijk in zoverre het tegen eerste geïntimeerde is gericht.

Partijen zijn het erover eens dat de kalkmortelspatten veroorzaakt werden bij een bruuske beweging van de container kalkmortel tijdens het aflaadmaneuver op privé-ter-

rein, dat uitgevoerd werd van op de vrachtwagen met een speciale installatie voor lossing van dergelijke materialen. Dat de vrachtwagen zelf op dat ogenblik stilstond, wordt evenmin betwist.

De vraag is dan ook: valt dat schadeval binnen het toepassingsgebied van de polis «B.A.-autovoertuig», dan wel binnen dit van de polis «B.A.-bedrijfsexploitatie»? Anders geformuleerd: de rechtbank dient de grens te preciseren tussen het begrip «voertuig als voortbewegingstoestel» en het begrip «voertuig als mechanisch werktuig» (cf. Vandeur, *De verzekering van motorrijtuigen*, 1974, blz. 44; Fredericq en Cousy, «Overzicht van rechtspraak, 1969-1978, Verzekering», *T.P.R.*, 1981, nr. 99).

De rechtbank is van oordeel dat er slechts dan sprake is van toepasselijkheid van de «polis B.A.-autovoertuig», «wanneer er een oorzakelijk verband bestaat tussen de schade en enig gebruik van het autovoertuig, als omschreven in artikel 2, § 1, wet van 1 juli 1956 of in de polis. Welnu de polis verwijst in artikel 1 expressis verbis naar de inhoud van de wet. Voorts wordt algemeen aanvaard dat de wet slechts toepassing vindt op schadegevallen die veroorzaakt worden «in het verkeer» opgevat in ruime zin van het woord (Schuermans en Simoens, «Overzicht van rechtspraak, De Verkeersaansprakelijkheid en Verzekering naar Belgisch Recht», *T.P.R.*, 1978, 1105, nr. 21; Cass., 5 november 1971, *R.W.*, 1971-72, 1122).

Rekening houdend met deze uitgangspunten acht de rechtbank de stilstaande vrachtwagen tijdens het afladen van de kalkmortel via een op de vrachtwagen gemonteerd mechanisch hijstoestel, niet «in het verkeer», als bedoeld in artikel 2, § 1, wet van 1 juli 1956. De vrachtwagen was op het ogenblik van het schadegeval een «exploitatiemiddel» en geen «verkeersmiddel», een «werktuig» in plaats van een «rijtuig».

Ter zake is het toch niet onbelangrijk erop te wijzen dat eerste geïntimeerde het schadegeval niet aan de verzekeraar «B.A.-autovoertuig» aangaf doch wel aan zijn verzekeraar «B.A.-bedrijfsexploitatie», welke laatste overging tot tegensprekelijke schadeschatting.

Aangezien de vrachtwagen op het ogenblik van het ongeval uitsluitend als mechanisch werktuig voor bedrijfsverrichtingen gebruikt werd, is de berokkende schade niet gedekt door de polis B.A.-autovoertuig (Cass., 5 november 1971, *R.W.*, 1971-72, 1122, en noot; Cass., 24 april 1979, *Pas.*, 1979, I, 994) en diende appellante geen tussenkomst te verlenen.

De eerste rechter overweegt terecht in zijn vonnis «dat buiten de uitdrukkelijke uitsluitingen, voorzien in de verzekeringsovereenkomst, deze laatste alle schadegevallen dient te dekken die het gevolg zijn van het normale gebruik van het verzekerd voertuig in het verkeer», doch miskent de feitelijkheid dat de vrachtwagen op het ogenblik van het schadegeval niet als «rijtuig» doch als «bedrijfswerktuig» werd gebruikt.

(...)

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE TURNHOUT

1e KAMER — 19 JUNI 1980

Voorzitter: de h. Van Cauwenbergh

Rechters: de hh. Van Roy en Sneyders
Advocaten: mrs. Posenae, Braun, Van Innis en Schuermans

1. Gewijsde — Draagwijdte — 2. Merk — Verwording tot soortnaam vóór de inwerkingtreding van de B.M.W. — Gevolgen daarvan onder de B.M.W. — 3. Merk — Goederen uitsluitend bestemd voor de uitvoer.

1. Het gezag van gewijsde, toekomend aan een rechterlijke uitspraak en aan de motivering ervan, heeft geen uitwerking op het berechten van een andere vordering die betrekking heeft op dezelfde feiten, maar steunt op andere rechtsgronden.

2. Dat het woord «Maïzena», na als fantaisistische merknaam voor maïszetmeel gecreëerd te zijn, de gebruikelijke benaming van het voormelde produkt is geworden, is, in het kader van het Belgisch merkenrecht, zonder negatieve uitwerking op het merkrecht van de houder ervan.

Bovendien is het geenszins bewezen dat het recht van eiseres, na het bevestigingsdepot, op grond van de bepalingen van het B.M.W. zou vervallen zijn, bepaaldelijk omdat het merk «door toedoen van de merkhouders» in het normale taalgebruik de gebruikelijke benaming van de waar zou geworden zijn.

3. In het kader van het merkenrecht is het zonder belang of de produkten, geconditioneerd onder het merk, bestemd zijn voor de uitvoer; bepalend ter zake is, dat het merk, in strijd met het merkrecht van de merkhouders in België is aangebracht.

C. Inc. e.a. t/ N.V. B.

De vordering strekt ertoe te doen zeggen voor recht

a) dat door gebruik te maken van het woord «Maïzena» op de verpakking van het produkt «Anco» dat zij thans te koop stelt, verweerster zich schuldig gemaakt heeft aan namaak van het merk «Maïzena» van eerste aanlegster, merk door deze regelmatig gedeponeerd;

b) dat door het woord «Maïzena» op de verpakking van gemeld produkt als soortnaam te gebruiken, zij zich te meer schuldig gemaakt heeft aan oneerlijke concurrentie;

verweerster dientengevolge verbod op te leggen om het woord «Maïzena», merk van eerste aanlegster, rechtstreeks of onrechtstreeks te gebruiken, onder meer op haar produkten en/of op de door haar verkochte produkten, of om haar produkten of de door haar verkochte produkten te vereenzelvigen, gebruik in haar aankondiging, reclames, vlugschriften, omzendbrieven, aanplakbiljetten, monsters, modellen, inpakpapier, schrijfpapier, catalogi, prospectussen, omslagen, dozen, etiketten, vervoermiddelen en/of hetzij welke van haar uitgaande bescheiden, zaken of voorwerpen, en in het bijzonder op de verpakking van het produkt dat zij verkoopt onder de benaming «Anco Maïzena»;

verweerster te veroordelen om aan elk van aanlegsters te betalen ten titel van schadevergoeding, een bedrag van 500.000 fr.;

aanlegsters toelating te verlenen het te wijzen vonnis op kosten van verweerster te publiceren in vijf Nederlands- of Franstalige dagbladen of periodieken, naar keuze van aan-

legsters, onder de titel, in grote letters «Gerechtelijke herstelling»;

verweerster te veroordelen tot de kosten van deze publicaties en/of de eventuele kosten van vertaling van het vonnis, te zeggen dat deze kosten invorderbaar zullen zijn op eenvoudig vertoon der facturen.

In hun conclusie, ter griffie ontvangen op 14 maart 1977, vorderen aanlegsters, wat betreft de oneerlijke concurrentie, verweerster sub littera b. der inleidende dagvaarding verweten, hun akte te verlenen dat zij al hun rechten uit dien hoofde voorbehouden;

de zaak, wat dit punt betreft, terug naar de algemene rol te verwijzen in afwachting van de uitspraak van het hof van beroep op het hoger beroep tegen het vonnis op 28.1.1977 door de heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Turnhout uitgesproken.

In hare conclusies, ter griffie ontvangen op 17.1.1977, formuleert verweerster een tegenvordering, ertoe strekkend,

te doen zeggen dat de inschrijving van het individuele merk «Maïzena» op naam van C.P.C. International Inc., zoals geregistreerd in het Benelux Merkenbureau op onderstaande data en onderstaande nummers nietig is (...);

voor recht te zeggen dat de inschrijvingen van de licentieverleningen aan aanlegster Les Industries de Maïs S.A. eveneens nietig zijn, zoals deze bekend staan in het Benelux Merkbureau onder de nummers (...)

In haar conclusie, ter griffie ontvangen op 19.2.1980, vordert verweerster, subsidiair, alvorens recht te spreken ten gronde, aan het Beneluxhof de préjudiciële vraag te stellen zoals hierna geformuleerd:

«Gesteld dat een merkhouders in het Benelux-land A een gehandhaafd maar niet uitgebreid merkrecht bezit op een benaming waarvan het gebruik in het Benelux-land B vrij is als soortbenaming, is dan de aanbrenging in het land A van die benaming op een verpakking, uitsluitend met het oog op export naar het land B, een gebruik van het merk als bedoeld in artikel 13, A, 1°, waartegen de merkhouders zich kan verzetten?»

alsdan van dit vonnis ambtshalve kennis te geven conform de wet van 18 juli 1969 houdende bekrachtiging van het Beneluxverdrag van 31 maart 1965.

De vordering en de tegenvordering zijn ontvankelijk.

De maatschappelijke zetel van verweerster is gevestigd in het arrondissement Turnhout, zodat deze rechtbank met toepassing van artikel 37, A, B.M.W. bevoegd is, bevoegdheid die ze ingevolge het voorschrift van artikel 37, B, uitsluitend vaststelt.

Vooraf dient te worden gezegd dat ten onrechte en zonder enige grond, meerdere, op naam van eerste aanlegster in het Beneluxbureau geregistreerde merken (namelijk onder de nummers ...) evenals de in het voordeel van tweede aanlegster ingeschreven licentieverleningen (beantwoordend aan de hiervoor geïdentificeerde merken) in dit geding worden betrokken: verweerster in haar tegenvordering zelfs tot het nietig zijn dezer inschrijvingen concludeert.

Het blijkt immers uit de voorgelegde stukken, — en is trouwens geen voorwerp van betwisting — dat voormelde merken, en de licentieverleningen (betreffend zowel de in de tegenvordering wél als niet vermelde en geïdentificeerde merken) grafische merken zijn, of grafische merken tot voorwerp hebben.

Welnu, betreffende het voor nietigheid vatbaar zijn van deze «grafische» merken wordt zelfs geen enkel dienend gegeven aangevoerd.

De vordering heeft duidelijk alleen het woordmerk «Maïzena» (nummer 578 936 en de desbetreffende licentieverlening, nummer 97 964) tot voorwerp — de bescherming ervan, respectievelijk het sanctioneren van namaak en van oneerlijke concurrentie ter zake —, terwijl ook het voorwerp der tegenvordering, waarin de praemisse immers bepaaldelijk is dat «Maïzena» een soortnaam is, aldus uiteraard tot het woordwerk «Maïzena» is beperkt.

De na, en ingevolge aanlegsters conclusie, ter griffie ontvangen op 14 maart 1977, voor berechting weerhouden vordering, wordt ten onrechte tegengesteld, het gezag van gewijsde van het vonnis, op 28 jan. 1977 geveld door de voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Turnhout, rechtdoende als in kort geding.

Zoals vermeld in een P.V. van vaststelling van gerechtsdeurwaarder V. op 5 nov. 1976, werden in het warenhuis A. te Geel waren bevonden — zijnde, alhoewel als dusdanig niet met name voorgesteld, onbetwist maïszetmeel — met op de verpakking onder meer de naam Anco (verweersters handelsnaam) en «Maïzena».

De vordering der toenmalige (ook huidige) aanlegsters, ertoe strekkend de toenmalige (ook huidige) verweerster te bevelen deze, genoemd een onrechtmatige daad van mededinging uitmakende handeling, te staken, werd door het voornoemde vonnis 28 jan. 1977 afgewezen als niet gegrond.

De motivering in het voormelde vonnis, die de afwijzing der vordering bepaald heeft, behelst dat het gebruik maken van het woord «Maïzena» (en het niet vermelden van «Maïszetmeel»), in het ter beoordeling onderworpen geval niet kan worden aangemerkt als een daad van onrechtmatige mededinging, zoals omschreven en verboden door artikel 54 der wet van 14 juli 1971, vermits «maïzena», de betiteling van het verpakte, onbetwist maïszetmeel zijnde produkt, een soortnaam is die dezelfde betekenis heeft als maïszetmeel.

Het gezag van gewijsde, toekomend aan de hiervoor besproken afwijzing en deze afwijzing bepalende motivering, heeft evenwel geen uitwerking op het berechten van een vordering, nochtans betrekking hebbend op zelfde feiten, maar gebaseerd op een andere rechtsgrond als die, vervat in de beschikking sub artikel 54 der wet van 14 juli 1971, namelijk op het merkenrecht.

Uit de overwegingen van het meergenoemde vonnis blijkt dat trouwens ingevolge de beschikking sub artikel 56 der wet van 14 juli 1971 — het plegen van een onder de toepassing der wetgeving inzake merken vallende daad van merkenmaking aan de kwetste rechtspleging en berechting vreemd is gebleven:

De vordering van aanlegsters, zoals bepaaldelijk op het merkenrecht gebaseerd, wordt door verweerster betwist op grond der bewering «dat het woord Maïzena reeds lang een soortnaam was geworden vóór C.P.C. of wie ook tot inschrijving in het merkenbureau overging op 24 dec. 1971» (argumentatie waarop verweerster ook haar tegenvordering grondt).

Ingeval het recht van aanlegsters op het woordmerk Maïzena bij hun weten — of te veronderstellen weten — op 31 dec. 1970 niet meer bestond, zou het desbetreffend de-

pot 24 dec. 1971 — inderdaad onbetwist een bevestigingsdepot volgens de zin van artikel 30 B.M.W. — immers te kwader trouw benaastigd en waarde ontzegd zijn.

Het blijkt uit de door aanlegsters voorgelegde stukken, vooreerst bepaaldelijk uit het in afschrift voorgelegde arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 22 juli 1895, dat het woord Maïzena beoordeeld werd als een aanvankelijk louter fantaisistische benaming, vatbaar voor private rechten, derhalve ontvankelijk als merk, dat de houder van het merk op een constante wijze vanaf 1875 in alle landen zijn voorrecht op het merk heeft verdedigd, dat ook na het voormeld arrest de houder van het woordmerk Maïzena zijn rechten op een herhaalde en doorlopende wijze in België heeft verdedigd.

Verweerster toont overigens geenszins aan, dat na 1895 (uitgezonderd de haar verweten feiten) inbreuken op de merkrechten van de houder (aanlegsters en/of hun rechtsvoorgangers), namelijk een effectief, aangehouden en niet accuraat aangevochten gebruik van het woord Maïzena door een niet-houder van het woordmerk begaan werden.

Op grond van voormelde feitelijkheden is de bepaaldelijk in het kader van het Belgisch merkenrecht te beoordelen vaststelling, namelijk dat het woord Maïzena, na als fantaisistische benaming van onder meer maïszetmeel als merk gecreëerd te zijn, inderdaad een gebruikelijke benaming — volgens het taalgebruik soortnaam — is geworden van het voormelde produkt (wat inderdaad op een markante wijze blijkt uit de door verweerster aangevoerde gegevens), zonder negatieve uitwerking op de merkrechten van de houder ervan.

De merkhouder (aanlegsters en/of hun rechtsvoorgangers), die van zijn merkrecht geenszins afgezien heeft, integendeel het eerbiedigen van zijn merkrecht op een aangehouden wijze, blijkbaar zelfs succesrijk, heeft nagestreefd, kan immers geenszins slachtoffer zijn van het succes van zijn merk, d.w.z. precies ingevolge dit succes in zijn rechten ter zake het merk geschaad worden.

Volledigheidshalve dient te worden vastgesteld, dat zeker geenszins bewezen is dat, na het bevestigingsdepot 24 dec. 1971, het recht van aanlegsters ter zake van het litigieuze merk op grond der bepalingen van de B.M.W. vervallen zou zijn, bepaaldelijk omdat «door toedoen van de merkhouder» het woordmerk in het normale taalgebruik de gebruikelijke benaming van de waar geworden zou zijn (artikel 5,4 B.M.W.):

Ten slotte is de bewering van verweerster, namelijk dat het verlies der merkrechten in één der Beneluxlanden, ook in de andere Beneluxlanden uitwerking heeft, in strijd met de overgangsbepalingen der Benelux merkenwet, in het bijzonder artikel 32: het al dan niet vervallen zijn van de rechten ter zake van het Beneluxdepot 578 936 — licentie 97 964 — voor wat Nederland betreft, is dientengevolge op het domein der hiervoor aangemerkte betwisting zonder dieneinde waarde.

Verweerster beweert evenwel in België geen gebruik van het merk Maïzena gemaakt te hebben: ze zou volledig vreemd zijn aan de verkoop in België (blijkens de deурwaardersvaststelling te Geel 5 nov. 1976) van een door haar, met eerbiediging der normen van de Nederlandse warenwet (evenwel onbetwist te Turnhout, België) geconditioneerd produkt, uitsluitend bestemd voor uitvoer naar Nederland, waar volgens haar het bestaan van merkrechten op

de voormelde benaming Maïzena niet bewezen zijn.

In het kader van het merkenrecht, en met het oog op het verzekeren der bijzondere bescherming aan de houder van een merk door dit recht verzekerd, is het zonder dienend belang, of de produkten, geconditioneerd onder het merk, bestemd zijn voor uitvoer (eventueel naar een land waar één zelfde bescherming van het merk als in het land der conditionering onbestaande is).

Bepalend ter zake is, dat het merk Maïzena, in strijd met de merkrechten van aanlegsters, in België (trouwens op een naar uiterlijk voorkomen voor vrije handel bestemd produkt) is aangebracht:

De vordering van aanlegsters, ten laste van verweerster, namaak van merk vast te stellen, en haar verbod op te leggen het woord «Maïzena» te gebruiken, is volledig gegrond.

In aanmerking nemend de blijkbaar bijzonder beperkte omvang van de door aanlegsters ten laste van verweerster bewezen merkmaking, is de publikatie van dit vonnis, zoals gevorderd, buiten elke redelijke verhouding, en ongegrond.

In billijkheid beramend de schadeloosstelling, aanlegsters toekomend als vergoeding voor zowel de rechtstreeks als gevolg van de namaak ondergane schade, als voor de lasten en kosten, door aanlegsters te maken, ter verdediging van hun door verweerster ten onrechte aangetaste merkrechten, is het verantwoord elk der aanleggende partijen een schadeloosstelling van 50.000 fr. toe te staan.

(...)

NOOT—Verwording van merk tot soortnaam

1. Een woordmerk kan, na verloop van tijd zijn onderscheidende kracht verliezen omdat het publiek het als de gangbare benaming voor het betrokken produkt is gaan gebruiken. Het merk wordt dan niet meer gebruikt om een produkt afkomstig van een bepaalde onderneming aan te duiden, maar wel ter aanduiding van dat produkt in het algemeen. Het merk is tot soortnaam verworden.

De problematiek van de verwording tot soortnaam komt in het vorenstaande vonnis aan bod, met betrekking tot een gehandhaafd, niet tot Nederland uitgebreid merk, dat reeds vóór 1 januari 1971 — datum van inwerkingtreding van de Benelux-Merkenwet — tot soortnaam was verworden. De principes met betrekking tot de verwording tot soortnaam — correct toegepast in het besproken vonnis — werden door de rechtbank niet expliciet gespecificeerd. Het lijkt dan ook nuttig ze even in herinnering te brengen.

2. Onder de oude Belgische merkenwet (W. 1 april 1879) gaf de verwording tot soortnaam geen aanleiding tot verval van het exclusieve gebruiksrecht op het merk. Een merk dat op het ogenblik van zijn ontstaan onderscheidende kracht bezat bleef geldig, ook al werd het later de gebruikelijke benaming voor het betrokken produkt. Het verval van het merkrecht kon enkel ingeroepen worden wanneer de houder van het merk onbetwistbaar afstand had gedaan van zijn rechten (Brussel, 18 december 1950 (Thermos), *J.T.*, 1951, 468, noot Del Marmol, L.; Van Bunnan, L., *Aspects actuels du droit des marques dans le marché commun*, Brussel, C.I.D.C., 1967, nr. 105).

Ook onder het regime van de Nederlandse merkenwet van 1893 was de verwording tot soortnaam geen grond tot

verval van het merkrecht (Drucker, W.H., en Bodenhausen, G.H.C., *Kort begrip van het recht betreffende de industriële en intellectuele eigendom*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1976, bewerkt door L. Wichers Hoeth, 146).

3. De Benelux-Merkenwet (hierna MBW) gaat uit van hetzelfde principe — een oorspronkelijk geldig merk blijft geldig — evenwel met de nuancering dat het recht op het merk vervalt, indien de verwording tot soortnaam toe te schrijven is aan «het toedoen van de merkhouders» (art. 5, 4°, BMW; Rb. Amsterdam, 13 februari, 1980, *B.I.E.*, 1981, 7).

De term «toedoen van de merkhouders» kan omschreven worden als een gebrek aan activiteit van de merkhouders om de onderscheidende kracht van zijn merk in stand te houden (Komen, A., en Verkade, D.W.F., *Het nieuwe merkenrecht*, Deventer, Kluwer, 1970, nr. 123). In de praktijk komt het er voor de merkhouders op aan, ervoor te waken dat het besef dat men met een merk te doen heeft, niet verdwijnt bij het publiek.

Zo zal de merkhouders, door de manier waarop hijzelf zijn merk gebruikt, het publiek duidelijk moeten maken dat zijn merk een speciaal teken is; een teken dat enkel gebruikt wordt om een produkt (of een reeks produkten) van hem afkomstig aan te duiden. (Voor een aantal praktische raadgevingen zie: Mak, W., en Molijn, H., *Merkenbescherming in de Benelux*, Deventer, Kluwer, 1980, 46-47; Diamond, S.A. «How to use a Trademark properly», *T.M.R.*, 1971, 431-444.) Belangrijk is uiteraard dat de merkhouders zijn merk nooit zelf als soortnaam gebruikt. Want vindt zijn voorbeeld navolging, en wordt zijn merk de gebruikelijke benaming voor het betrokken produkt, dan kan zijn recht op basis van art. 5, 4°, vervallen verklaard worden.

Een bijzonder probleem stelt de introductie van een nieuw produkt, waarvoor (nog) geen (bruikbare) soortnaam bestaat. In een dergelijk geval ligt het immers voor de hand dat de consument de merknaam al snel als soortnaam zal gaan gebruiken, Aspirine, formica en eternit zijn hiervan voor zichzelf sprekende voorbeelden. Het is dan ook noodzakelijk dat de merkhouders, bij het op de markt brengen van een nieuw produkt, waarvoor geen (handige) soortnaam bestaat, naast het merk ook een soortnaam bedenkt die dan vrij door iedereen kan worden gebruikt (zie hieromtrent: Wichers Hoeth, L., *Etude comparative de quelques aspects de l'usage de la marque*, Leiden, Universitaire Pers, 1963, p. 230; Mak, W., en Molijn, H., *o.c.*, 45-47). Een hierbij in de Nederlandse rechtsleer vaak geciteerd voorbeeld is dat van het merk «Solex» voor een fiets met hulpmotor. De fabrikant heeft de aftakeling van zijn merk kunnen stoppen door het woord «bromfiets» te bedenken.

Verzint de merkhouders geen soortnaam en wordt zijn merk, door deze nalatigheid, de gebruikelijke benaming van het produkt, dan zal het bestaan van zijn merkrecht in gevaar komen.

Ten slotte zal de merkhouders ook moeten optreden tegen het gebruik van zijn merk voor gelijke of soortgelijke produkten die niet van hem afkomstig zijn (Kh. Brussel, 25 november 1974, *B.I.E.*, 1976, 232). Het gedogen van dergelijke inbreuken op zijn merkrecht verwekt immers de indruk dat het merk vrij door iedereen kan worden gebruikt, en werkt bijgevolg de verwording tot soortnaam in de hand. Hetzelfde gevaar bestaat wanneer woordmerken in

woordenboeken opgenomen worden, zonder dat daarbij vermeld wordt dat het om gedeponeerde merken gaat. De merkhouders kan hier weliswaar geen beroep doen op de BMW om dit voor hem schadelijk gebruik van zijn merk te bestrijden, omdat het geacht wordt niet plaats te vinden in het economisch verkeer (Toelichting bij art. 13 BMW, *Benelux Basisteksten*, deel 5, Warenmerken, 53-54). Maar verkeerd gebruik van merken in woordenboeken en wetenschappelijke werken, kan wel op basis van artikel 1382 B.W. — art. 1402 in Nederland — aangevochten worden (over de aanwending van de vordering uit onrechtmatige daad in zo'n geval zie: Verkade, D.W.F., «Een merk, een handelsnaam en een woordenboek», *A.A.*, 1968, 67-72; dat woordmerken veel voorkomen in woordenboeken wordt aangetoond door: van Dijk, W., en Storm, J., «Woordmerken in van Dale's Nieuw Groot Woordenboek», *B.I.E.*, 1965, 15-17). Interessant in dit verband, is ook de in het voorstel voor een eerste richtlijn van de Raad (van de E.E.G.) betreffende de aanpassing van het merkenrecht der Lid-Staten (*P.B.*, 1980 C 351/1) opgenomen bepaling (art. 4) volgens welke de uitgever van een encyclopedie, een woordenboek of een ander naslagwerk erop moet toezien dat, bij de vermelding van merken, wordt aangegeven dat het een gedeponeerd merk betreft. Doet de uitgever dit niet, dan is hij ertoe gehouden, op verzoek van de rechthebbende op het merk, bij een nieuwe uitgave van het werk op eigen kosten een rectificatie aan te brengen.

De merkhouders zal dus alles moeten doen wat redelijkerwijze binnen zijn mogelijkheden ligt, om de onderscheidende kracht van zijn merk voor aftakeling te behoeden. Wordt zijn merk de gebruikelijke benaming voor het produkt, dan zal het merkrecht enkel niet vervallen wanneer de merkhouders hieromtrent geen enkel verwijt kan worden gemaakt (Toelichting bij art. 5, BMW, *Benelux Basisteksten*, deel 5, Warenmerken, p. 48).

4. In de boven gepubliceerde Maïzena-zaak werd niet ontkend dat «Maïzena» de gebruikelijke benaming voor maïszetmeel is geworden. Integendeel, de rechtbank moest zich juist uitspreken over de gevolgen verbonden aan deze verwording tot soortnaam, er rekening mee houdend dat het woord maïzena reeds vóór de inwerkingtreding van de BMW tot de Nederlandse taalschat is gaan behoren.

Om het hierboven geformuleerde probleem op te lossen onderscheidde de rechtbank — zeer correct — twee periodes:

— de periode vóór 1 januari 1971, beheerst door de oude Belgische merkenwet (a);

— de periode vanaf 1 januari 1971, de dag waarop de BMW in werking trad (b).

a) De rechter onderzocht eerst wat, onder de oude Belgische merkenwet, de gevolgen waren van de verwording tot soortnaam. Immers, enkel de op het tijdstip van de overgang niet vervallen, nationale merkrechten konden onder de BMW gehandhaafd worden (art. 29 BMW) op voorwaarde dat de houder van het merk binnen het jaar, na de inwerkingtreding van de eenvormige wet, een bevestigingsdepot verricht had (art. 30 BMW; voor het overgangsrecht zie: Wichers Hoeth, L., *Kort commentaar op de Benelux Merkenwet*, Zwolle, Tjeenk Willink, 1970, 124-143); Drucker, W.H., en Bodenhausen, G.H.C., *o.c.*, 154-160).

In casu kwam de rechtbank op grond van feitelijke vaststellingen tot het besluit dat, getoetst aan het oude Belgi-

sche merkenrecht, «... het woord maïzena, na als fantaisistische benaming van onder meer maïszetmeel als merk gecreëerd te zijn, inderdaad een gebruikelijke benaming (...) is geworden van het voormelde produkt (...) zonder negatieve uitwerking op de merkrechten van de houder ervan». Het merkrecht op het woord «Maïzena» bestond dus nog in België op 31 december 1970; het kon bijgevolg onder de BMW gehandhaafd worden. Meteen werd ook de bewering van de tegenpartij, dat het handhavingsdepot, wegens het niet bestaan van de verworven rechten, te kwader trouw was geschied, weerlegd.

b) Dat de BMW meer bepaald art. 5, 4°, van toepassing is op gehandhaafde nationale merken, staat buiten kijf. Artikel 29 BMW laat hierover niet de minste twijfel bestaan. We moeten ons echter wel de vraag stellen of er in casu nog wel materie was om artikel 5, 4°, BMW op toe te passen. Het woordmerk «Maïzena» was immers reeds vóór 1 januari 1971 — de dag waarop de BMW in werking trad — in het gewone taalgebruik opgenomen. Het kon na de voornoemde datum niet meer, door toedoen van de merkhouder tot soortnaam verworden. Sommige auteurs zijn dan ook van oordeel dat art. 5, 4°, BMW enkel van toepassing kan zijn op merken die na 1 januari 1971 in het gewone taalgebruik zijn opgenomen (Wichers Hoeth, L., *Kort commentaar op de Benelux Merkenwet*, 65; Smit, H.J., «Het Seven Up arrest: Up to date?», *A.A.*, 1972, (538), 541).

Het lijkt echter meer conform met de geest van het door de BMW gekozen systeem, ook voor de houder van een gehandhaafd en vóór 1 januari 1971 tot soortnaam verworven merk, te verlangen dat hij zijn merk zou hanteren met dezelfde zorgvuldigheid die de houder van een ander merk door art. 5, 4°, wordt opgelegd. Indien hij daarin te kort schiet, hoeft het feit dat de verwording vóór 1 januari 1971 is ingetreden niet alsnog het verval in de weg te staan. De tegenovergestelde hypothese zou tot een paradoxale situatie aanleiding geven. Artikel 5, 4°, kan dus ook toegepast worden op de gehandhaafde, vóór 1 januari 1971 tot soortnaam verworven merken, maar om het toedoen van de merkhouder te beoordelen mag men enkel rekening houden met handelingen en gedragingen van na de inwerkingtreding van de BMW (Drucker, W.H., en Bodenhausen, G.H.C., *o.c.*, 146; Komen, A., en Verkade, D.W.F., *o.c.*, 104; van der Zanden, J.H., «De Benelux-merkenwet», *B.I.E.*, 1970, (214), 217).

Wat nu de situatie van het merk Maïzena betreft stelde de Rechtbank van Koophandel te Turnhout — zonder zich over deze problematiek vragen te stellen — eenvoudig vast: «... dat geenszins bewezen is dat, na het bevestigingsdepot (...) — lees na de datum van inwerkingtreding van de BMW — het recht van aanlegster ter zake van het litigieuze merk op grond der bepalingen van het BMW vervallen zou zijn, bepaaldelijk omdat 'door toedoen van de merkhouder' het woordmerk in het normale taalgebruik de gebruikelijke benaming van de waar geworden zou zijn».

Terecht besliste de rechtbank dat het niet voldoende is de verwording tot soortnaam aan te tonen, het toedoen van de merkhouder moet bewezen worden, wil de rechtbank de vervallenverklaring van het merk kunnen uitspreken (zie ook Rb. Amsterdam, 13 februari 1980, *B.I.E.*, 1981, 6).

5. De verweerster stelde in casu ook dat zij van het betrokken merk geen gebruik gemaakt heeft in België. De goederen werden weliswaar door haar in België verpakt,

maar ze waren bestemd voor Nederland, waar ze krachtens het Zetmeelbesluit (Warenwet) (art. 3, lid 2) zowel met de benaming maïszetmeel als met de benaming «maïzena» — het woord «maïzena» komt, in Nederland, van oudsher niet meer in aanmerking voor merkbescherming — mogen worden aangeduid. Zij stelde de rechtbank dan ook voor, aan het Benelux-Gerechtshof de (prejudiciële) vraag voor te leggen of een in dergelijke omstandigheden door haar aangebrachte benaming als gebruik in de zin van artikel 13, A, 1, BMW beschouwd diende te worden.

De rechtbank is niet op dit verzoek ingegaan en heeft het argument van verweerster verworpen. Ze was van oordeel dat er merkinbreuk is wanneer het betrokken merk, in strijd met de rechten van de merkhouder in België werd aangebracht.

Hoewel het wellicht interessant geweest ware het standpunt van de Benelux-Gerechtshof ter zake te kennen, lijkt de zienswijze van de rechtbank toch verdedigbaar. Artikel 13, A, 1, BMW, dat aan de merkhouder een ruimere bescherming van zijn merk verzekert dan de vroegere nationale wetten (Toelichting bij art. 13 BMW, *Benelux Basis teksten*, deel 5, warenmerken, p. 53), geeft de merkhouder het recht zich te verzetten tegen elk gebruik dat, zonder zijn toestemming, van zijn merk gemaakt wordt voor gelijke of soortgelijke produkten; er wordt geen onderscheid gemaakt naargelang de goederen al dan niet voor de export bestemd zijn.

Guido Hennissen
Assistent a/d U.I.A.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 5 maart 1981

Vervoer — Personen — Reiziger begeeft zich naar achteren in een autobus — Bruusk vertrek van de autobus — Dodelijke val van de reiziger — Aansprakelijkheid van de vervoerder.

Om eiseres tot schadevergoeding te veroordelen wegens het overlijden van een reizigster ten gevolge van een val in een autobus, overweegt het bestreden arrest (Hof Luik, 14 maart 1980) dat eiseres «als vervoerder gebonden was door een resultaatsverbintenis en derhalve vermoed was de schuld te dragen; dat zij van schuld vrijgesteld zou zijn, indien zij het bewijs leverde — quod non — van een geval van overmacht, een vreemde oorzaak of een fout van de getroffene zelf», en dat «de reizigster, hoewel zij op het ogenblik van het ongeval rechtop stond en zich niet vasthield aan een lus of aan een stang in de bus, nochtans geen fout heeft begaan, aangezien zij zich naar achteren in de bus begaf om er plaats te nemen, toen het voertuig niet reed». Het middel, afgeleid uit de schending van de artt. 1147, 1382 en 1383 B.W. en 4 van de Vervoerwet van 25 augustus 1891 wordt op de volgende gronden afgewezen:

«Overwegende dat het arrest, om te beslissen dat de zusster van verweerster, die ten gevolge van een dodelijk onge-

val in de autobus van eiseres was overleden, geen fout heeft begaan, niet enkel verwijst naar de in het middel overgenomen overwegingen en vaststellingen, doch bovendien eraan toevoegt dat 'ook al moest de getroffene weliswaar verwachten dat een schok gevoeld kon worden bij het vertrek van de autobus, zij evenwel niet kon verwachten dat dit vertrek bruusk zou zijn; dat de getuige die bij het getuigenverhoor is gehoord, stellig verklaard heeft dat het voertuig te bruusk had aangezet en dat de oprechtheid van die verklaring door niets in twijfel kan worden getrokken; dat uit het feit dat die getuige zelf niet is gevallen of zelfs, zoals hij verklaart, dat hij ook zelf niet zou gevallen zijn, niet kan worden besloten dat de bus normaal is vertrokken';

«Dat het arrest uit die vaststellingen wettig heeft kunnen afleiden dat de getroffene geen fout had begaan die in oorzakelijk verband stond met de schade en dat eiseres daarvoor alleen aansprakelijk was.»

(Voorzitter: ridder de Schaetzen — Raadsheer-rapporteur: de h. Closon — Procureur-generaal: de h. Dumon — Advocaat: mr. Dassesse — In de zaak: N..M.B.S. t/ C.

Hof van Cassatie (2e Kamer), 18 november 1981

Arbeidsovereenkomst — Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Aangestelde — Door aangestelde veroorzaakt ongeval — Aansprakelijkheid van de aangestelde en van de werkgever — Art. 18 Arbeidsovereenkomstenwet.

Het bestreden arrest (Hof Brussel, 1 april 1981) stelt vast dat eiser C. tijdens de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst in dienst van eiser M. een ongeval heeft veroorzaakt. Het veroordeelt beide eisers tot betaling van schadevergoeding.

1. In het eerste middel wordt opgeworpen dat het arrest eiser C. met schending van art. 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet veroordeelt. Het middel is gegrond:

«Overwegende dat het arrest, na te hebben beslist dat de schuld van de eiser C. betrekkelijk licht was en dat er geen enkele reden is om ze aan te merken als een schuld die bij hem gewoonlijk voorkwam, eiser niettemin veroordeelt tot vergoeding van de schade die hij aan de verweerders berokkend heeft bij de uitvoering van de tussen hem en de eiser M. bestaande arbeidsovereenkomst;

«Dat uit de context van het arrest blijkt dat de uitdrukking 'betrekkelijk lichte schuld' voor de rechters dezelfde betekenis had als 'lichte schuld';

«Dat het arrest een schending inhoudt van artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.»

2. In het tweede middel wordt aangevoerd dat het ontbreken van aansprakelijkheid aan de zijde van eiser C. tot gevolg heeft dat ook zijn werkgever niet aansprakelijk is. Dit middel faalt naar recht:

«Overwegende dat artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten afwijkt van het gemene recht, waar het de aangestelde vrijstelt van aansprakelijkheid in geval van lichte schuld die niet gewoonlijk voorkomt; dat die vrijstelling in de zin van het gemene recht enkel geldt voor de aangestelde en de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de werkgever niet uitsluit.»

(Voorzitter: de h. Legros — Raadsheer-rapporteur: de h. Screvens — Eerste advocaat-generaal: de h. Charles — Advocaat: mr. van Hecke — In de zaak: C. en M. t/ D. en B.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 18 november 1981

Strafvordering — Prejudicieel geschil — Overtreding van Boswetboek — Betwisting betreffende de eigendom van het bos.

Eisers werpen op dat het bestreden vonnis (Corr. Verriers, 30 maart 1981), dat verweerder vrijspreekt en de vordering van de stad Sankt-Vith, burgerlijke partij, ongegrond verklaart, ten onrechte uitspraak heeft gedaan over het door verweerder opgeworpen prejudicieel geschil betreffende de eigendom van het bos waarin het misdrijf was vastgesteld.

«Overwegende dat verweerder door het bosbeheer vervolgd werd wegens het vellen van bomen op stam met behulp van een zaag in het gemeentebos te Sankt-Vith;

«Overwegende dat verweerder betoogde dat het misdrijf niet bewezen was, op grond dat de gronden en de bossen waarop de telastlegging betrekking had, niet toebehoorden aan de stad Sankt-Vith en niet aan de bosregeling onderworpen waren;

«Overwegende dat verweerder zich in dat verband beriep op een in kracht van gewijsde gegaan arrest van het Hof van Beroep te Luik van 17 februari 1966;

«Overwegende dat het vonnis beklaagde vrijspreekt, op grond dat hij zich terecht beroept op dat arrest waarbij hij ontslagen wordt van elke verdere bewijsvoering betreffende de eigendom van de litigieuze bossen;

«Overwegende dat de bestreden beslissing aldus uitspraak doet over het prejudicieel geschil;

«Dat het middel gegrond is.»

(Voorzitter: de h. Legros — Raadsheer-rapporteur: de h. Kreit — Eerste advocaat-generaal: de h. Charles — Advocaat: mr. van Hecke — In de zaak: Procureur des Konings te Verviers en stad Sankt-Vith t/ G.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 19 november 1981

Faillissement — Verzoek van de curator tot vaststelling van het ophouden van betalen op een vroeger tijdstip — Art. 1025 Ger. W. niet toepasselijk — Motivering.

Het bestreden arrest (Hof Brussel, 25 juni 1980) oordeelt dat de regels van het Gerechtelijk Wetboek, inzonderheid art. 1026, niet van toepassing zijn op het verzoekschrift van de curator strekkende tot vaststelling van de datum van het ophouden van betalen van de gefailleerde. Het door eiser daartegen aangevoerde middel wordt op de volgende gronden verworpen:

«Overwegende dat het verzoek waarbij de curator in het faillissement vraagt om het ophouden van betalen op een vroeger tijdstip te doen vaststellen, deel uitmaakt van een rechtspleging die geregeld wordt door niet uitdrukkelijk op-

geheven wetsbepalingen, te weten de artikelen 441 en 442 van het Wetboek van Koophandel, en bijgevolg niet onderworpen is aan de regels vervat in de artikelen 1026 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek;

«Dat de motivering die een dergelijk verzoekschrift moet bevatten, door de rechter moet worden beoordeeld op grond van de bijzondere regels die de rechtspleging inzake faillissement regelen.»

(Voorzitter: de h. Meeüs — Raadsheer-rapporteur: mevr. Raymond-Decharneux — Advocaat-generaal: de h. Krings — Advocaat: mr. Simont — In de zaak: K. t/ mr. Cornil q.q.)

NOOT—Zie ook Cass., 29 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 1399

Hof van Cassatie (1e Kamer), 20 november 1981

Geneeskunst — Tucht — Beslissing van Raad van Beroep van de Orde van Geneesheren — Cassatieberoep — Medewerking van advocaat bij het Hof van Cassatie vereist.

«Overwegende dat, luidens artikel 26 van het koninklijk besluit nummer 79 van 10 november 1967 betreffende de Orde der Geneesheren, gewijzigd door artikel 66 van de wet van 15 juli 1970 tot wijziging van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek en van andere wetsbepalingen, voor de procedure in cassatie tegen de beslissingen van de raden van beroep van de Orde, behoudens de in dat artikel bepaalde afwijking, dezelfde regels gelden als in burgerlijke zaken;

«Overwegende dat de voorziening is ingesteld zonder medewerking van een advocaat bij het Hof; dat zij mitsdien niet ontvankelijk is.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Soetaert — Advocaat-generaal: de h. Tillekaerts — In de zaak: De K. t/ Orde van Geneesheren)

Hof Antwerpen (5e Kamer), 19 mei 1981

Onrechtmatige daad — Schade en schadeloosstelling — Schade aan voertuigen — Expertise met dubbele schatting — Verwerping.

De oorspronkelijke vordering van geïntimeerde strekte ertoe appellanten hoofdelijk te horen veroordelen tot betaling van een bedrag van 25.704 fr. te vermeerderen met de vergoedende rente, de gerechtelijke rente en de kosten, als schadevergoeding voor de schade aan de wagen van geïntimeerde toegebracht bij een verkeersongeval waarvoor zij appellanten aansprakelijk acht. De eerste rechter (Rb. Mechelen, 25 oktober 1979) heeft deze vordering gegrond verklaard ten belope van 20.300 fr., te vermeerderen met de rente en de kosten. Na het hoofdberoep van appellanten verworpen te hebben verklaart het hof het incidenteel beroep van geïntimeerde gegrond:

«Overwegende dat het incidenteel beroep gericht is tegen de vermindering door de eerste rechter van de gevorderde

hoofdsom van 24.504 fr. tot 16.000 fr., dit ingevolge de 'dubbele schatting' verricht in het expertiseverslag; dat geïntimeerde de integrale toekenning van haar oorspronkelijke vordering beoogt;

«Overwegende dat er in het expertiseverslag van 9 okt. 1978 twee herstellingsprijzen worden bepaald 1) 24.504 fr. als de wagen in de onderneming van de 'gemandateerde hersteller' (garage Van H. te St.-Niklaas) wordt hersteld en 2) 16.000 fr. bij niet-herstelling in voormelde onderneming;

«Overwegende dat dit betekent, ofwel dat een andere garagehouder het goedkoper kan herstellen en de 'gemandateerde hersteller' dus meer dan 30 % te duur is, ofwel dat het eerstgenoemde bedrag juist is en het tweede slechts genoemd wordt om de schadelijdende partij te dwingen zijn wagen bij de garagehouder, bij wie het bestek gemaakt werd, te laten herstellen;

«Overwegende dat het verwondering baart dat experts en verzekeringsmaatschappijen blijkbaar instemmen met deze laakbare en nauwelijks eerlijke praktijken;

«Overwegende dat het incidenteel beroep gegrond is; dat de gevorderde hoofdsom (24.504 fr.) gegrond is; dat ook de gevorderde B.T.W. (3.675 fr.) minimaal gegrond is vermits geïntimeerde dient hersteld te worden in de toestand waarin zij zich bevond vóór de aanrijding en zij door de geforceerde aankoop van een nieuwe wagen het voordeel van de door haar vroeger betaalde B.T.W. heeft verloren.»

(Voorzitter: de h. Meers — Raadsheer: de hh. Janssens en van Gelder — Advocaten: mrs. De Laet loco Van Rooy en Buyle loco Verhavert — In de zaak: De W. en N.V. P. en M. t/ B.)

Rb. Veurne (1e Kamer), 9 april 1981

Handelshuur — Hernieuwing — Ontstaan van nieuwe overeenkomst — Huwelijksvermogensstelsels — Algemene gemeenschap — Toestemming van beide echtgenoten — Stilzwijgend mandaat tussen beide echtgenoten.

Op 1 augustus 1962 werd tussen partijen een handelshuurovereenkomst gesloten krachtens welke geïntimeerde huurder werd van een viertal cafés in Houthulst.

Naar aanleiding van de hernieuwing van de huur, die door geïntimeerde werd aangevraagd bij aangetekend schrijven van 17 april 1970, werd op 4 december 1973 een dading gesloten tussen Roso D'H., weduwe O.B., Jules B. en Rosette B., deze laatste bijgestaan en gemachtigd door haar echtgenoot Roger A. De echtgenoten Roger A. en Rosette B. zijn gehuwd onder het stelsel van de algemene gemeenschap van tegenwoordige en toekomstige goederen, ingevolge het huwelijkscontract van 10 oktober 1961.

Op 19 februari 1979 werd door geïntimeerde een nieuwe vraag tot huurhernieuwing betekend aan Jules B. en aan Rosette B., echtgenote Roger A. Er kunnen twee bewijzen van aangetekende zending worden voorgelegd, volgens de geadresseerden aan wie de huurhernieuwing werd gevraagd, namelijk Jules B. en Rosette B., echtgenote Roger A.

Tegen het vonnis van de eerste rechter (Vred. Diksmuide, 18 februari 1980), die de aanvraag tot huurhernieuwing in-

willigde, werd door appellanten, Jules B en Rosette B., hoger beroep ingesteld.

Appellanten laten gelden dat de aanvraag tot huurhernieuwing nietig is daar deze niet werd betekend aan de echtgenoot van Rosette B., medeëigenaar van de goederen ingevolge het huwelijkscontract van algemene gemeenschap van de echtgenoten Roger A. en Rosette B. Er kunnen immers geen drie bewijzen van aangetekende zending worden voorgelegd en Roger A. werd niet gedagvaard tot geldigverklaring van de aangevraagde huurhernieuwing.

Geïntimeerde werpt hiertegen op dat een gemeenschap van goederen bedongen in een huwelijkscontract geen medeïgendom uitmaakt, dat krachtens art. 1418 B.W. de toestemming van beide echtgenoten niet vereist is om een handelshuur te hernieuwen en dat de toestemming van de andere echtgenoot overigens nog nadien kan worden gegeven.

Op de volgende gronden bevestigt de rechtbank het vonnis van de eerste rechter :

«De wet van 14 juli 1976 betreffende het huwelijksgoederenrecht heeft het oude artikel 1421 B.W. gewijzigd. Volgens dit artikel 1421 was het beheer van het gemeenschappelijk vermogen uitsluitend in handen van de man. Thans echter kan zowel de ene als de andere echtgenoot deze bevoegdheid uitoefenen. De toestemming van beide echtgenoten is echter ingevolge het nieuw artikel 1418 B.W. vereist om een huurovereenkomst voor langer dan negen jaar te sluiten, te vernieuwen of op te zeggen en een handelshuur of pachtovereenkomst toe te staan.

«Het nieuw artikel 1418, 1°, c, dient als volgt uitgelegd te worden :

— huurovereenkomst voor langer dan negen jaar te sluiten, te vernieuwen of op te zeggen : het betreft hier verhuuring van onroerende goederen uitgenomen handelsverhuuring en pachtovereenkomsten aangezien deze afzonderlijk opgesomd worden in het artikel 1418, 1°, c ;

— handelshuurovereenkomst en pachtovereenkomst : voor de echtgenoten-verhuurders is het gezamenlijk bestuur opgelegd. De wetgeving inzake handelshuur en pachtovereenkomst beperkt immers aanzienlijk de rechten van de verhuurder om een dergelijke huurovereenkomst te beëindigen of de hernieuwing te weigeren (wet op de handelshuur, artt. 3 en 16 ; Pachtwet, artt. 4, 6 en 7). Het toestaan als verhuurder van een handelshuur of een pachtovereenkomst met betrekking tot een onroerend goed van het gemeenschappelijk vermogen kan dan ook alleen met toestemming van beide echtgenoten geschieden (H. Casman en Van Look, *Huwelijksvermogensrecht*, III/10, Bestuur gemeenschappelijk vermogen blz. 23 ; *id.*, blz. 273 in het *Nieuw Belgisch Huwelijksvermogensrecht, Postuniversitaire lessenreeks*).

«De vraag dient gesteld te worden of onder toestaan van een handelshuurovereenkomst insgelijks de vernieuwing van de handelshuurovereenkomst begrepen moet worden. Volgens Cass., 11 feb. 1972, *Rev. Not. Belge*, 1974, 257, doet de hernieuwing waarvan sprake in art. 13 van de wet van 30 april 1951 een nieuwe overeenkomst ontstaan, zelfs indien de huurvoorwaarden ongewijzigd blijven. Zoals voor de oorspronkelijke huurovereenkomst is dan ook gezien de zin van artikel 1418 B.W. voor de opeenvolgende hernieuwingen eveneens de toestemming van beide echtgenoten vereist.

«Uit de medegedeelde stukken, nl. de dading van 4 december 1973, blijkt dat Rosette B. gemachtigd wordt door haar echtgenoot om dadingen aan te gaan betreffende de handelshuur van goederen die zij in de gemeenschap bracht. Deze dading werd door Roger B. alleen getekend «goed voor echtelijke machtiging» en niet als medeëigenaar.

«Er mag aangenomen worden dat er een stilzwijgend mandaat gegeven werd door Roger A. aan zijn echtgenote (Cass., 8 nov. 1956, *J.T.*, 1957, 727), voor de verhuring van goederen die zij in de gemeenschap bracht zodat de aanvraag tot huurvernieuwing geldig betekend werd.

«Daar Roger A., die samenwoont met zijn echtgenote, niet vrijwillig tussenkomt in het geding, er geen benadeling is van zijn kant en hij geen benadeling inroept, dient de nietigheid afgewezen te worden.»

(Voorzitter : de h. Desplenter — Rechters : de hh. Vandenbulcke en Handschoewerker — Advocaten : mrs. Vanlerberghen en De Jaegere — In de zaak : B. t/ N.V. Brouwerij A.)

Kh. Antwerpen (3e Kamer), 14 januari 1981

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Aangestelde — Beschadiging van hoogspanningskabel — Werk uitgevoerd onder leiding en toezicht van werkbaas van een ander bedrijf.

Eiseres, een elektriciteitsmaatschappij, heeft verweersters gedagvaard tot betaling van schadevergoeding op grond dat een aangestelde, hetzij van de eerste, hetzij van de tweede verweerster, op 23 mei 1978 bij het uitvoeren van een werk aan de Franklin Rooseveltplaats te Antwerpen een hoogspanningskabel van eiseres had beschadigd.

Op de volgende gronden stelt de rechtbank tweede verweerster, de N.V. C., aansprakelijk :

«Wat de aansprakelijkheid betreft, wordt niet betwist dat de eigenlijke beschadiging van de hoogspanningskabel werd veroorzaakt door een genaamde C., werknemer van de N.V. V. Evenwel blijkt uit de vaststellingen opgenomen in het strafdossier dat deze werken aldaar werden uitgevoerd onder leiding en toezicht van een werkbaas van de N.V. C., nl. de genaamde S. De P.

«Deze laatste kon aan de heer C. bevelen geven en bijgevolg moet C. in casu beschouwd worden op het ogenblik van het schadetoebrengend feit als werkend onder leiding en toezicht van de N.V. C.

«Voor de toepassing van artikel 1384 B.W. is dan ook in casu de N.V. C. te beschouwen als degene die aansprakelijk is voor de schade, door haar aangestelde veroorzaakt in de bediening waartoe zij hem heeft gebedigd. De omstandigheid dat de genaamde C., wat betreft de arbeidsovereenkomst werknemer is gebleven bij de N.V. V. is ten aanzien van de aansprakelijkheid zoals bepaald in art. 1384 B.W. niet relevant.

«De vordering van de N.V. I. is dan ook enkel gegrond lastens de N.V. C.

(Voorzitter : de h. Leemans — Rechters in handelszaken : de hh. Willemyns en Vertongen — Advocaten : mrs. Eyck-

mans loco Delwaide, Peeters loco Mercelis, Huyskens loco Deprez en Van Laeken loco Goemans — In de zaak : N.V. I. t/ N.V. V. en N.V. C.)

NOOT—Betreffende de aanstellersaansprakelijkheid bij het ter beschikking stellen van personeel aan een derde, raadplege men : Cass., 8 november 1979, *R.W.*, 1980-81, 757; Cass., 31 oktober 1980, *R.W.*, 1980-81, 1053, met conclusie van advocaat-generaal H. Lenaerts; J.L. Fagnart, «Problèmes de responsabilité au cas de faute commise par un préposé mis à la disposition d'un tiers» (noot bij Cass., 8 november 1979 en Cass., 17 januari 1980), *R.C.J.B.*, 1980, 300-321.

Vred. Antwerpen (2e Kanton), 12 maart 1981

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Politieverordening inhoudende toegangs- en parkeerverbod voor wagens in de kaaizone — Vrijstellingsbeding op goed zichtbaar bord — Beschadiging van aldaar geparkeerde wagen.

«Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerster om aan aanlegger 9.915fr. te betalen voor de schade die op 6 december 1978 werd aangericht aan het geparkeerd voertuig van aanlegger op de terreinen van verweerster aan kade 470 in de haven te Antwerpen en die veroorzaakt werd door een ijzeren balk die wegschoof van een Vorklift;

«Overwegende dat aanlegger, als aangestelde van verweerster werkzaam in de instellingen van deze laatste, zijn personenwagen geparkeerd had binnen een omtrek samengesteld uit gebouwen, open plaatsen, wegen en kaaien die de stad Antwerpen in privé concessie aan verweerster vergund heeft; dat die wagen aldaar beschadigd werd bij een aanraking door een ijzeren balk die verplaatst werd met een vorklift, bestuurd door een andere aangestelde van verweerster; dat eiser zijn schade wil verhalen op verweerster, blijkbaar in haar hoedanigheid van werkgever van de bestuurder van de vorklift.

«Overwegende dat de toegang tot het gebied dat aan verweerster vergund is, streng beperkt wordt enerzijds door de stedelijke politieverordening betreffende de petroleumrichtingen-Zuid, de kaaien aan de Schelde en aan de dokken; dat de kaaien van de dokken een zone omvatten, begrensd door de kaaimuur en de openbare weg; dat het verboden is op de kaaien der dokken voertuigen te parkeren, behoudens bijzondere toelating van de Stad Antwerpen;

«Dat anderzijds verweerster aan de ingang van haar concessie een groot paneel, 1,20 meter hoog, geplaatst had, dragende een afbeelding in kleuren van het ronde verkeersbord tot verbod van toegang voor motorvoertuigen met meer dan twee wielen, en daaronder de volgende tekst goed leesbaar: 'Verboden voor personenwagens — alle personenwagens voorbij dit bord, zowel stilstaand als rijdend, bevinden zich volledig op eigen risico op de terreinen van A.H.';

«Overwegende dat die verwittiging niet alleen goed zichtbaar was, doch ook bijzonder moest gekend zijn door de werknemers van verweerster, en dus door aanlegger; dat dezelve twee berichten inhoudt: 1° een verbod tegen

alle aanwezigheid van personenwagens op de concessie, 2° een afwijzing van alle aansprakelijkheid in geval van aanwezigheid van zelfde voertuigen;

«Overwegende dat het verbod geldig is, zowel omdat verweerster vrij beschikt over de toegang tot de concessie die haar toebehoort, als omdat die kaaizone buiten de openbare wegen valt (Cass., 24 oktober 1972, *B.A.*, 1973, 949), en omdat, wat het parkeren betreft, het stadsreglement hetzelfde reeds verbiedt;

«Overwegende dat aanlegger tevergeefs aanvoert, zonder dit overigens positief te bewijzen, dat verweerster het verbod ontkracht heeft met lijdzzaam toe te zien op het geregeld parkeren van personenwagens van haar personeel;

«Dat dit niet gecirconstantieerde stilzwijgen geen opgeven van het verbod laat vermoeden, noch van de afwijzing van aansprakelijkheid; dat de concessiehouder overigens niet vermag uitzonderingen toe te staan op de stedelijke verordening over die zone, waarop de stad haar eigendomsrecht, haar principieel bezitsrecht en haar politierecht behouden heeft; dat de vergunninghouder slechts het precair gebruiksrecht kreeg;

«Overwegende dat het dus niet juist is te stellen dat het verbod afgezwakt was door enig gedogen;

«Overwegende dat daarenboven het tweede gedeelte van het bericht steeds blijft gelden; dat daartoe niet vereist was dat aanlegger de vrijstelling van aansprakelijkheid onderschreef; dat die afwijzing inderdaad verbonden blijft aan bovenvermeld verbod, zodat zij een voorwaarde uitmaakt die verweerster ter kennis brengt van al wie het risico zou willen lopen het verbod te miskennen; dat deze laatste daad een toetreding doet onderstellen tot de aangekondigde voorwaarden;

«Overwegende dat het principe zelf van de mogelijkheid om de aansprakelijkheid af te wijzen bij het laten ontstaan van een rechtsband, en het bindend karakter van zulk een exoneration tussen de partijen die in die rechtsband betrokken zijn, niet strijdig zijn met ons recht (De Page, II, nr. 911); dat het door aanlegger ingeroepen cassatiearrest van 25 februari 1936, *Pas.*, 1936, I, 165, een ander probleem behandelt, waar de dader van het feit dat een verantwoordelijkheid deed ontstaan een derde was tegenover het beding van ontlasting;

«Overwegende dat de gevolgen van zulk een exoneration reeds aanvaard werden in het geval van aangestelden van de N.M.B.S. aan wie op het domein van de spoorwegen toegestaan werd hun wagen te parkeren: Vred. Antwerpen, 13 januari 1971, *R.G.A.R.*, 1973, 9051, en Vred. Brussel, 8 oktober 1971, *ib.*, nr. 9050.»

(Rechter: de h. Angenot — Advocaten: mrs. Joos en De Winter — In de zaak: Van V. t/N.V. Antwerps Havenbedrijf P.)

NOOT—Betreffende de bedingen tot vrijstelling van aansprakelijkheid op een uithangbord, leze men: E. Dirix en A. Van Oevelen, "Kroniek verbintenissenrecht (Gerechtelijke jaren 1978-1979 en 1979-1980)", *R.W.*, 1980-81, 2384-2385, nr. 16 en de aldaar vermelde rechtspraak; *add.*: Hof Antwerpen, 5 februari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1785.

EUROPEES RECHT

Overzicht van rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 15/81 — G. Schul Douane Expéditeur B.V./Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen (prejudicieel) — *Hef-fing van omzetbelasting bij invoer van door particulieren geleverde goederen* — 5 mei 1982

De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Gaston Schul Douane Expéditeur B.V., heeft op 16 februari 1979 een gebruikt sport- en pleziervaartuig in Nederland ingevoerd op opdracht en voor rekening van een in Nederland woonachtige particulier, die dit vaartuig in Frankrijk van een andere particulier had gekocht.

Ter zake van deze invoer hief de Nederlandse belastingdienst 18 % belasting over de toegevoegde waarde (BTW) over de verkoopprijs; dit is het in Nederland gebruikelijke tarief voor leveringen van goederen onder bezwarende titel. De heffing van deze belasting is de inzet van het hoofdgeding.

De Nederlandse belastingdienst baseerde zich op de Nederlandse Wet op de omzetbelasting 1968, inzonderheid artikel 1. Ingevolge deze bepaling wordt omzetbelasting geheven ter zake van leveringen van goederen en diensten die in het binnenland door ondernemers in het kader van hun onderneming worden verricht, en ter zake van invoer van goederen.

Toen het tegen deze beschikking ingediende bezwaarschrift was verworpen op grond dat de heffing in overeenstemming was met de Nederlandse wetgeving, stelde Schul beroep in bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, daarbij aanvoerend dat de heffing in strijd was met het EEG-Verdrag, inzonderheid met de artikelen 12 en 13 enerzijds en 95 anderzijds.

Teneinde dit middel te kunnen beoordelen heeft de nationale rechter een aantal vragen gesteld, waarmee hij in wezen beoogt te vernemen of de door een Lid-Staat overeenkomstig gemeenschapsrichtlijnen geheven omzetbelasting, in de vorm van belasting over de toegevoegde waarde, bij invoer van goederen uit een andere Lid-Staat die door een niet-belastingplichtige (hierna te noemen: particulier) zijn geleverd, in overeenstemming is met het EEG-Verdrag, inzonderheid met de artikelen 12 en 13 enerzijds en 95 anderzijds.

Verzoekster in het hoofdgeding betwist de verenigbaarheid van deze heffing met het Verdrag, daartoe stellende dat vergelijkbare leveringen door een particulier binnen een Lid-Staat verricht, niet aan BTW zijn onderworpen. Zij betoogt voorts dat de heffing van BTW bij invoer van door een particulier geleverde goederen uit een andere Lid-Staat tot een cumulatie van heffingen leidt omdat in dat geval — anders dan bij leveringen die door belastingplichtigen worden verricht — geen teruggaaf van de in de Lid-Staat van uitvoer geheven BTW plaatsvindt. De heffing van BTW bij invoer van zulke goederen moet derhalve worden beschouwd hetzij als een heffing van gelijke werking als een douanerecht, hetzij als een discriminerende binnenlandse belasting.

Het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde

Volgens artikel 2 van de eerste richtlijn berust het gemeenschappelijk stelsel op het beginsel dat van goederen en diensten tot en met de kleinhandelsfase een algemene verbruiksbelasting wordt geheven welke strikt evenredig is aan de prijs van goederen en diensten, zulks ongeacht het aantal transacties welke tijdens het productie- en distributieproces vóór de fase van heffing plaatsvonden. Bij elke transactie is de BTW evenwel slechts verschuldigd onder aftrek van het bedrag van de BTW waarmee de onderscheiden elementen van de prijs rechtstreeks zijn belast. Volgens de aftrekregeling van artikel 17, lid 2, van de zesde richtlijn mogen alleen belastingplichtigen de reeds voordien op de goederen geheven BTW in mindering brengen op de door hen verschuldigde BTW.

Ingevolge artikel 2 van de zesde richtlijn zijn «de leveringen van goederen en diensten, welke in het binnenland door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht» (punt 1), enerzijds, en «de invoer van goederen» (punt 2), anderzijds, aan BTW onderworpen.

Volgens artikel 4 van deze richtlijn wordt als belastingplichtige beschouwd ieder die, ongeacht op welke plaats, zelfstandig een economische activiteit verricht zoals de werkzaamheden van een fabrikant, handelaar of dienstverrichter.

Er zij op gewezen dat voornoemde richtlijnen het stelsel van de belasting over de toegevoegde waarde slechts gedeeltelijk harmoniseren. In de huidige stand van het gemeenschapsrecht staat het de Lid-Staten met name vrij het tarief van de BTW vast te stellen, met dien verstande dat bij invoer van een goed hetzelfde tarief moet worden toegepast als bij de levering van eenzelfde goed in het binnenland (artikel 12 van de zesde richtlijn).

Bij binnen een Lid-Staat verrichte handelingen wordt het belastbaar feit gevormd door de levering van een goed onder bezwarende titel door een als zodanig handelende belastingplichtige, terwijl het bij invoer de enkele binnenkomst van een goed in een Lid-Staat is, ongeacht of er al dan niet een transactie is, of de handeling om niet dan wel onder bezwarende titel is geschied en of zij door een belastingplichtige dan wel door een particulier is verricht.

Leveringen ten uitvoer zijn weliswaar vrijgesteld van BTW, ongeacht of zij door een belastingplichtige of door een particulier worden verricht, maar alleen de belastingplichtige kan het recht op aftrek uitoefenen. Bijgevolg blijft de BTW op de door of voor rekening van particulieren ten uitvoer geleverde goederen rusten naar evenredigheid van hun waarde op het tijdstip van uitvoer.

Aangezien alle importen in de Lid-Staat van invoer aan de heffing van BTW zijn onderworpen, doet zich in dit laatste geval een cumulatie van heffingen van de Lid-Staat van uitvoer en die van invoer voor.

De eerste vraag: uitlegging van de artikelen 12 en 13 EEG-Verdrag

Met de eerste vraag wil het Gerechtshof in wezen vernemen of de heffing van BTW bij invoer van goederen uit een andere Lid-Staat die door een particulier zijn geleverd, verenigbaar is met de artikelen 12 en 13 van het Verdrag, indien deze belasting niet wordt geheven ter zake van de le-

vering door een particulier van soortgelijke goederen binnen de Lid-Staat van invoer.

Het wezenlijke kenmerk waardoor de heffing van gelijke werking als een douanerecht zich van een binnenlandse belasting onderscheidt, schuilt in de omstandigheid dat bedoelde heffing uitsluitend het ingevoerde produkt als zodanig treft, terwijl een binnenlandse belasting ingevoerde en nationale produkten gelijkelijk treft.

Een heffing als door de nationale rechter bedoeld, bezit niet de kenmerkende eigenschappen van een heffing van gelijke werking als een invoerrecht in de zin van de artikelen 12 en 13, lid 2, van het Verdrag. Deze heffing maakt immers deel uit van het gemeenschappelijk BTW-stelsel waarvan de opzet en de grondtrekken zijn vastgelegd in harmonisatierichtlijnen van de Raad. Met deze richtlijnen is een uniform belastingstelsel ingevoerd waardoor zowel binnen de Lid-Staten verrichte handelingen als invoer stelselmatig en volgens objectieve criteria worden getroffen.

Bijgevolg moet de betrokken heffing worden beschouwd als onderdeel van een algemeen stelsel van binnenlandse belastingen als bedoeld in artikel 95 van het Verdrag en aan de hand van dat artikel worden beoordeeld.

Op de eerste vraag heeft het Hof voor recht verklaard «dat de heffing door een Lid-Staat van belasting over de toegevoegde waarde bij invoer van goederen uit een andere Lid-Staat die door een particulier zijn geleverd, terwijl deze belasting niet wordt geheven ter zake van de levering door een particulier van soortgelijke goederen binnen de Lid-Staat van invoer, geen heffing van gelijke werking als een invoerrecht in de zin van de artikelen 12 en 13, lid 2, van het Verdrag is.»

De tweede vraag: uitlegging van artikel 95 EEG-Verdrag

Met de tweede vraag beoogt het Gerechtshof in wezen te vernemen of de heffing van BTW bij invoer van goederen uit een andere Lid-Staat die zijn geleverd door een particulier, verenigbaar is met artikel 95 van het Verdrag wanneer deze belasting niet wordt geheven ter zake van de levering van soortgelijke goederen door een particulier binnen de Lid-Staat van invoer.

Verzoekster in het hoofdgeding acht dit verschil in behandeling in strijd met artikel 95 van het Verdrag, aangezien daardoor enerzijds de levering van goederen tussen in verschillende Lid-Staten woonachtige particulieren wordt benadeeld ten opzichte van de levering tussen in de Lid-Staat van invoer woonachtige particulieren, en anderzijds een cumulatie van heffingen ontstaat ten aanzien van door particulieren over de grens geleverde goederen die — anders dan door belastingplichtigen geleverde goederen — bij uitvoer niet worden ontlast.

De Lid-Staten die opmerkingen hebben ingediend, de Raad en de Commissie betogen dat de afschaffing van cumulatie van heffingen binnen de Gemeenschap — hoe wenselijk ook — alleen kan geschieden door een geleidelijke harmonisatie van de nationale belastingstelsels overeenkomstig artikel 99 of 100 van het Verdrag en niet door toepassing van artikel 95.

Artikel 95 heeft ten doel het vrije verkeer van goederen binnen de Gemeenschap onder normale concurrentieverhoudingen te verzekeren door elke vorm van bescherming uit te sluiten die het gevolg kan zijn van de toepassing van

binnenlandse belastingen die discriminerend zijn ten opzichte van goederen uit andere Lid-Staten.

Artikel 95 van het Verdrag staat er niet aan in de weg dat bij invoer van een produkt BTW wordt geheven, voor zover dit ook het geval is bij levering van een gelijksoortig produkt in het binnenland.

Derhalve moet worden nagegaan of ter zake van invoer van een produkt BTW mag worden geheven indien bij de levering van een gelijksoortig produkt in het binnenland, in casu de levering verricht door een particulier, geen BTW wordt geheven.

De Lid-Staten die opmerkingen hebben ingediend, de Raad en de Commissie betogen ten deze dat de heffing van BTW bij invoer geoorloofd is, mits zowel tarief en grondslag van de BTW als de wijze van heffing dezelfde zijn als bij de levering binnen die Lid-Staat van een gelijksoortig produkt door een belastingplichtige.

Verzoekster in het hoofdgeding betoogt daarentegen dat het beginsel van gelijke behandeling is geschonden aangezien op door particulieren ingevoerde produkten in de Lid-Staat van uitvoer reeds geheven BTW rust nu deze produkten bij uitvoer niet worden ontlast.

In de huidige stand van het gemeenschapsrecht staat het de Lid-Staten ingevolge artikel 95 vrij de invoer van goederen te belasten als tegengewicht voor de op de gelijksoortige nationale produkten geheven BTW. Deze vergelijking van lasten is evenwel alleen gerechtvaardigd in zoverre op de ingevoerde produkten niet in de Lid-Staat van uitvoer reeds geheven BTW rust, omdat anders de belastingheffing bij invoer in werkelijkheid zou neerkomen op een extra last, waardoor ingevoerde produkten zwaarder zouden worden getroffen dan gelijksoortige nationale produkten.

Deze uitlegging doet de in de artikelen 2 en 3 genoemde doelstellingen van het Verdrag, waaronder, in de eerste plaats, het instellen van een gemeenschappelijke markt, recht wedervaren. Het begrip gemeenschappelijke markt zoals door het Hof in een vaste rechtspraak ontwikkeld, ziet op de afschaffing van alle belemmeringen van het intracommunautaire handelsverkeer teneinde de nationale markten te verenigen tot één enkele markt die de omstandigheden van een binnenlandse markt zoveel mogelijk benadert. Het is van belang dat de voordelen van deze markt, behalve aan de handel, ook aan particulieren ten goede komen in geval zij grensoverschrijdende transacties verrichten.

Om te beoordelen of de heffing van BTW op produkten uit een andere Lid-Staat die door particulieren worden geleverd, terwijl de levering door particulieren van gelijksoortige produkten binnen de Lid-Staat van invoer niet is belast, verenigbaar is met de eisen van artikel 95, moet derhalve eveneens de in de Lid-Staat van uitvoer geheven BTW in aanmerking worden genomen.

Voor zover een dergelijk ingevoerd produkt dat door een particulier is geleverd, bij uitvoer niet overeenkomstig wettelijke voorschriften kan worden ontlast, en op het tijdstip van invoer daarom feitelijk belast blijft met een gedeelte van de in de Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW, moet de bij invoer verschuldigde BTW bijgevolg worden vermindert met het restant van de door de Lid-Staat van uitvoer geheven BTW dat op het tijdstip van invoer nog in de waarde van het produkt is begrepen.

De Lid-Staten die opmerkingen hebben ingediend, hebben tegen deze uitlegging ingebracht dat moeilijk kan wor-

den nagegaan welk bedrag aan BTW is betaald.

Hierover moet worden opgemerkt dat degene die om vrijstelling of vermindering van de gewoonlijk ter zake van invoer geheven BTW verzoekt, zelf dient aan te tonen dat is voldaan aan de daartoe gestelde voorwaarden.

Op de tweede vraag heeft het Hof derhalve voor recht verklaard dat «de BTW welke door een Lid-Staat wordt geheven bij invoer van goederen uit een andere Lid-Staat die door een particulier zijn geleverd, terwijl deze belasting niet wordt geheven ter zake van levering door een particulier van gelijksoortige goederen binnen de Lid-Staat van invoer, een hogere binnenlandse belasting vormt dan die welke op gelijksoortige nationale produkten wordt geheven, in de zin van artikel 95 van het Verdrag, voor zover geen rekening wordt gehouden met het restant van de in de Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW, dat op het tijdstip van invoer nog in de waarde van het goed begrepen is. Het bewijs met betrekking tot de gegevens op grond waarvan die belasting in aanmerking moet worden genomen, dient door de importeur te worden geleverd.»

De derde vraag: geldigheid van artikel 2, sub 2, van de zesde richtlijn

De derde vraag betreft de geldigheid van artikel 2, sub 2, van de zesde richtlijn, in zover deze bepaling voorschrijft dat de invoer door particulieren van produkten uit een andere Lid-Staat is onderworpen aan BTW.

Artikel 95 van het Verdrag bevat weliswaar een dwingend voorschrift, maar verbiedt niet in het algemeen de invoer van produkten aan BTW onderworpen, als levering van gelijksoortige nationale produkten binnen de Lid-Staat van invoer niet daaraan is onderworpen; het bepaalt alleen dat rekening moet worden gehouden met het gedeelte van de door de Lid-Staat van uitvoer geheven BTW dat op het moment van invoer nog op het goed drukt.

Op de derde vraag heeft het Hof voor recht verklaard dat:

«artikel 2, sub 2, van de zesde richtlijn nr. 77/388 van de Raad van 17 mei 1977 verenigbaar met het Verdrag en mitsdien geldig is, met dien verstande dat het aldus moet worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan de uit artikel 95 van het Verdrag voortvloeiende verplichting om bij de toepassing van de BTW ter zake van invoer van produkten uit een andere Lid-Staat die door een particulier zijn geleverd, terwijl deze belasting niet wordt geheven ter zake van levering door een particulier van gelijksoortige produkten binnen de Lid-Staat van invoer, rekening te houden met het restant van de in de Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW dat op het tijdstip van invoer nog in de waarde van het produkt is begrepen.»

De vierde vraag: rechtstreekse werking van artikel 95 EEG-Verdrag

Met deze vraag heeft de nationale rechter in wezen op het oog de rechtstreekse werking van artikel 95 van het Verdrag en de gevolgen daarvan voor de nationale wetgevingen en hun toepassingsgebied.

Op deze vraag heeft het Hof voor recht verklaard dat:

«het de Lid-Staten ingevolge artikel 95 van het Verdrag verboden is de invoer van produkten uit een andere Lid-Staat die door een particulier zijn geleverd aan BTW te onderwerpen, wanneer deze belasting niet wordt geheven

ter zake van levering door een particulier van gelijksoortige produkten binnen de Lid-Staat van invoer, voor zover geen rekening wordt gehouden met het restant van de in de Lid-Staat van uitvoer betaalde BTW dat op het tijdstip van invoer nog in de waarde van het produkt is begrepen.

Zaak 126/81 — Firma Wünsche/Bondsrepubliek Duitsland (prejudicieel) — *Vrijwaringsmaatregelen — Champignonconserven* — 6 juli 1982

Het Bundesverwaltungsgericht heeft het Hof een prejudiciële vraag voorgelegd over de geldigheid van verordening nr. 2107/74 van de Commissie tot vaststelling van vrijwaringsmaatregelen voor de invoer van champignonconserven, alsmede van de verordeningen nrs. 1412/76 en 2284/76 van de Commissie tot vaststelling met het oog op de toepassing van het stelsel van invoervergunningen voor champignonconserven, van het op de referentiehoeveelheid toe te passen percentage voor het derde respectievelijk vierde kwartaal 1976.

In de overwegingen van verordening nr. 2107/74 zette de Commissie uiteen dat de invoer van champignonconserven in de Gemeenschap in het verkoopseizoen 1973 en in de eerste zes maanden van 1974 ver boven de invoer van de voorgaande jaren lag, dat de aanbodsprijzen van derde landen 20 tot 30 % onder de kostprijs voor de industrie in de Gemeenschap lagen, en dat de voorraden van in de Gemeenschap geproduceerde champignonconserven aanzienlijk hoger waren dan in de voorgaande jaren.

In juli 1976 vroeg verzoekster in het hoofdgeding bij de Duitse autoriteiten een certificaat aan voor de invoer van 1000 ton champignonconserven uit Taiwan. Deze aanvraag werd afgewezen op grond van de door de Commissie vastgestelde quotaregeling. Tegen deze afwijzing heeft verzoekster zich in rechte voorzien, daarbij aanvoerend dat het na 1 juli 1976 van kracht blijven van deze regeling niet meer gerechtvaardigd was.

Teneinde dit middel te kunnen beoordelen heeft de nationale rechter het Hof de volgende vraag voorgelegd:

«Was verordening (EEG) nr. 2107/74 van de Commissie van 8 augustus 1974 tot vaststelling van vrijwaringsmaatregelen voor de invoer van champignonconserven (PB 1974, L 218, blz. 54), voor zover zij na 30 juni 1976 van kracht is gebleven, in strijd met artikel 7, lid 1, van verordening (EEG) nr. 1927/75 van de Raad van 22 juli 1975 betreffende de regeling voor het handelsverkeer met derde landen in de sector van op basis van groenten en fruit verwerkte produkten (PB 1975, L 198, blz. 7) juncto artikel 2, lid 2, van verordening (EEG) nr. 1928/75 van de Raad van 22 juli 1975 houdende omschrijving van de wijze van toepassing van de vrijwaringsmaatregelen in de sector van op basis van groenten en fruit verwerkte produkten (PB 1975, L 198, blz. 1)?

Gezien de situatie op de Duitse markt van champignonconserven en de prijsontwikkeling in de periode dat de regeling van kracht was, kan niet worden betwist dat de Commissie binnen de grenzen van haar beoordelingsvrijheid is gebleven toen zij bij de vaststelling van de in geding zijnde verordeningen van oordeel was, dat de marktsituatie het niet toestond de in 1974 ingevoerde vrijwaringsmaatregelen in te trekken.

Het Hof heeft op de vraag van het Bundesverwaltungsgericht voor recht verklaard:

«Bij onderzoek van de verordeningen van de Commissie nrs. 1412/76 van 18 juni 1976 en 2284/76 van 21 september 1976 is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid ervan kunnen aantasten.»

BENELUXRECHT

Jaarverslag van de studiec commissie tot eenmaking van het recht voor 1981-1982

Ter gelegenheid van het vijftienvigjarig bestaan van de Interparlementaire Beneluxraad werd een manifest uitgegeven, gewijd aan de «Benelux-reliance» in het algemeen, maar in de eerste plaats op economisch gebied, waarbij bedoeld wordt op de exportbevordering, het energiebeleid, de landbouw, de vervoerinfrastructuur, het zeehavenoverleg, maar ook de volksgezondheid, het sociaal beleid en de culturele toenadering.

Verscheidene pagina's werden besteed aan de eenmaking van het recht. De materie maakt het voorwerp uit van een commentaar (pp. 17-19), een van de zes aanbevelingen van de Raad aan de Regeringen werd voluit opgenomen (p. 41) en twee tabellen werden aan het verslag toegevoegd. De eerste tabel heeft betrekking op de 37 Verdragen inzake eenmaking van het recht waarover de Interparlementaire Beneluxraad advies heeft uitgebracht en waarvan het merendeel opgesteld werden door de Studiec commissie (pp. 44-46), terwijl in de tweede tabel bij name de zes Aanbevelingen opgenomen werden inzake eenmaking (p. 47).

Ondanks deze opsomming schijnt de eenmaking van het recht geen deel te hebben aan de reliance. Paragraaf V, betreffende eenmaking, geeft een somber beeld van de evolutie en de vraag wordt gesteld of, op ministerieel niveau, de wil steeds aanwezig is om eenmaking van het recht tot een goed einde te brengen. Maar de Raad schijnt zich niet tot het stellen van deze vraag te willen beperken. In elk geval zal de Raad geen genoegen meer nemen met de vage en ontwijkende antwoorden die jaarlijks herhaald worden door de Regeringen, over de redenen van de vertraging die de projecten van de Studiec commissie ondergaan. De Raad stelt de vraag of eenmaking van het recht na 25 jaar plechtig ten grave dient te worden gedragen. Naar de mening van de Raad lijkt het antwoord geen twijfel: «Wel integendeel, het wordt een dringende opgave opnieuw alle krachten te mobiliseren om aan te tonen dat de Benelux-eenmaking op tal van wetgevende gebieden geen luxe, doch een harde noodzaak is» (p. 18, in fine).

Tot slot ging de Raad op zoek naar oplossingen. Bewust dat de moeilijkheden steeds ontstaan op het ogenblik dat de projecten op het niveau van de Regeringen onderzocht worden, stelt de Raad de aanwijzing voor van zogenaamde «Benelux-commissarissen», die, in samenwerking met de Studiec commissie, zich zouden belasten met de opstelling van geselecteerde ontwerpen. Deze commissarissen zouden dan bovendien de verdediging van deze ontwerpen voor hun rekening nemen, eerst voor de Interparlementaire Beneluxraad en naderhand voor de nationale parlementen.

Blijkbaar is de Raad ervan overtuigd dat eenmaking van het recht in Beneluxverband nog een belangrijke rol te vervullen heeft, zelfs op een ruimer geografisch vlak dan de Beneluxlanden zelf. De Raad oordeelt immers dat het op de weg van de Beneluxlanden ligt een uitdaging uit te maken door een nieuw unificatiemodel uit te werken dat als voorbeeld gelden zou voor Europa en de hele wereld. En ten slotte nodigt de Raad de Regeringen uit alle aandacht te besteden aan de aanbeveling nr. XVI, waarvan de tekst voorkomt op pagina 41 van het manifest.

In deze aanbeveling drukt de Raad er opnieuw op dat eenmaking van het recht hem wenselijk voorkomt, zelfs in de schoot van de Europese Gemeenschap. De Raad vraagt de Regeringen zich te buigen over het probleem en desaan gaande een noot op te stellen ten einde door gemeenschappelijk beleid eenmaking van het recht te bevorderen. Vervolgens worden de Regeringen uitgenodigd tot samenwerking met de Interparlementaire Beneluxraad en met de Studiec commissie, ten einde de materie af te bakenen waarin eenmaking van het recht bij voorkeur kan worden verwezenlijkt. En ten slotte verzoekt de Raad de Regeringen een uitvoerig omschreven verslag op te stellen, telkens als zij van oordeel zouden zijn van bepaalde projecten te moeten afzien, meer in het bijzonder wanneer er door de Interparlementaire Beneluxraad advies over is uitgebracht¹.

In het jaarverslag 1980-1981 werd melding gemaakt van de bijeenkomst van de Ministeriële Werkgroep voor Justitie. Deze vergadering, waarvan de datum herhaaldelijk werd vastgelegd, werd steeds opnieuw uitgesteld om redenen volkomen vreemd aan de eenmaking van het recht. Tijdens de vergadering zou een overzicht worden gegeven van de verschillende projecten ten einde uit te maken welke als voorbijgestreefd dienen te worden beschouwd ten gevolge van aanneming van het Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek. In het vorige verslag hebben wij uitvoerig uiteengezet in welke omstandigheden deze beslissing zich heeft opgedrongen. Er is geen grond om daarop terug te komen.

De bijeenkomst kon ten slotte plaatshebben op 15 maart 1982 te Brussel. Ze werd voorgezeten door de Belgische minister van Justitie, J. Gol, die tijdens de vergadering vervangen werd door minister Olivier. Minister de Ruiter voor Nederland, zowel als mevrouw Flesch, minister van het Groot-Hertogdom Luxemburg, woonden de bijeenkomst bij. De ministers waren omringd door hun hoge ambtenaren, door de heren Holsters en François, respectievelijk cabinetschef en adjunct-cabinetschef van de minister van Justitie te Brussel. De heer Frencken, secretaris-generaal van het Ministerie van Justitie was eveneens op de bijeenkomst aanwezig.

Tijdens het onderhoud had een ruime gedachtenwisseling plaats die tot het besluit geleid heeft dat de Studiec commissie

¹ Terzelfder tijd als het «Manifest van een Benelux-reliance», werd een brochure uitgegeven, met als titel «Vijf en twintig jaar Beneluxraad, 1957-1982». Deze brochure bevat historische gegevens aangaande de Interparlementaire Beneluxraad. Op pagina's 17 en 18 wordt gewag gemaakt van de moeilijkheden die zich bij eenmaking van recht kunnen voordoen. De tekst houdt een deel in van het verslag opgesteld aangaande de eenvormige wet inzake warenmerken. De Studiec commissie heeft de wet op de warenmerken niet uitgewerkt en evenmin bijgedragen tot de redactie ervan.

sie alleszins diende te worden behouden, hoewel vastgesteld werd dat de rol van de Commissie ernstig gewijzigd was sinds de stichting in 1948. Een reden daarvan zijn de sindsdien in het leven geroepen andere internationale instellingen die zich eveneens met eenmaking van het recht onledig houden, maar dan op een ruimer geografisch vlak. In deze gedachtengang, zal het erop aankomen op verantwoorde wijze de onderwerpen uit te kiezen die voor onderzoek in de Studiecommissie in aanmerking komen en, anderzijds, moet worden aangenomen dat van nu af reeds onderwerpen dienen te worden geweerd waarvan de materie opgenomen is in het Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek. De redenen daartoe liggen voor de hand.

In ieder geval zullen de afgehandelde ontwerpen publiek gemaakt worden, overeenkomstig de wens uitgedrukt door de voorzitter van de Nederlandse afvaardiging. Bovendien zal de Studiecommissie ingelicht worden over de adviezen uitgebracht door de belanghebbende kringen aangaande de in onderzoek zijnde ontwerp-verdragen.

Na deze gedachtenwisseling werden de ontwerpen van de Studiecommissie afzonderlijk onderzocht en werd nagegaan welk gevolg aan de studie ervan kan worden gegeven.

1. Koop en ruil

Tijdens de bijeenkomst besliste de werkgroep de toepassing van de teksten over «Koop en ruil», zoals ze opgesteld werden door de Studiecommissie, te «beperken» tot de handelsovereenkomsten.

De opzet van het ontwerp ging veel verder, al kan het grote belang van koop-verkoopcontracten in de handel niet worden ontkend.

De voorzitter van de Nederlandse afvaardiging merkte op dat het Beneluxontwerp op de koop dagtekent van voor dertig jaar. Naar zijn mening zijn de voorgestelde teksten grotendeels achterhaald.

Hierbij is echter aan te tekenen, in de eerste plaats, dat deze opmerking niet strookt met de werkelijkheid. Het ontwerp werd door de Studiecommissie afgehandeld op 19 oktober 1970 (Zie *Interparl. Benelux Bescheiden*, 113-1). Maar in de tweede plaats lette men erop dat de eenmaking van rechtsregels inzake internationale koop steeds op moeilijkheden schijnt te stuiten. Misschien is deze vaststelling verwonderlijk, rekening houdend met het feit dat de koop, gemakkelijker dan andere rechtsfiguren, zich tot eenmaking zou dienen te lenen omdat koop frequent de landgrenzen overschrijdt.

De eerste pogingen tot eenmaking van de koop werden ondernomen door het Internationaal Instituut voor eenmaking van het privaatrecht (Unidroit). Deze pogingen dagtekenden van 1930 en destijds werden de teksten, in de vorm van project, rondgedeeld door de Verenigde Naties. Het is echter pas in 1964 dat een verdrag het licht zag, dank zij het onverpoosd en herhaald aandringen van de Nederlandse regering. Het verdrag is bekend onder de benaming «Eenvormige wet op de internationale verkoop van roerende lichamelijke zaken» (L.U.V.I.). Deze wet ging vergezeld van een verdrag aangaande de «totstandkoming» van de overeenkomst van internationale koop. Deze verdragen werden voor ondertekening opengesteld in juli 1964, na een bijeenkomst in Den Haag. Ze hebben niet het succes gehad dat ervan verwacht werd. Slechts enkele Staten zijn tot deze

verdragen toegetreden. Verhopend meer succes te boeken, heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 1979 haar Commissie, die de studie van het internationaal handelsrecht in haar bevoegdheid heeft (CNUDCI), gelast een nieuwe poging aan te wenden door wijziging en aanvulling van de bestaande eenvormige wet. In die voege heeft het ontwerp van «Verdrag aangaande internationale verkoop van goederen» het licht gezien².

Wat er ook van zij, de Ministeriële Werkgroep voor Justitie heeft de commissie van hoge ambtenaren, bekend onder de benaming «Commissie voor Justitie», gelast een oplossing te zoeken die het mogelijk zou maken het Benelux-project te aanvaarden ten behoeve van commerciële koopverrichtingen.

2. Nakoming en niet-nakoming van verbintenissen

De Studiecommissie heeft zich dienen neer te leggen bij het besluit van de Ministeriële Werkgroep, een einde te maken aan de studie van deze ontwerpen.

Toch werd niet ontkend dat de arbeid die besteed is aan deze ontwerpen van waarde is en er werd beslist dat de teksten zouden worden gepubliceerd. Het proces-verbaal van de vergadering van 15 maart 1982 maakt uitdrukkelijk gewag van het feit dat de ontwerpen een belangrijke bron van inlichtingen uitmaken, niet alleen op wetgevend gebied doch ook op wetenschappelijk vlak.

3. Overdracht van vorderingen

Dit ontwerp schijnt op bezwaren te stuiten in de bankkringen, die de materie in het bijzonder aanbelangt.

In Luxemburg werd bij de «Chambre des Députés» een wetsontwerp ingediend waarbij rekening werd gehouden met het Beneluxontwerp en met een Belgisch wetsontwerp op dat stuk.

Het bestaan van uiteenlopende ontwerpen in twee van de drie landen heeft de Werkgroep ertoe doen besluiten het Benelux-ontwerp niet te behouden.

4. Handelszaak

In Luxemburg werd het Benelux-ontwerp voor advies voorgelegd aan de Kamer van koophandel. Een advies werd tot nu toe niet verstrekt.

Van Nederlandse zijde werd de opmerking gemaakt dat de rechtsfiguur onbekend is, maar dat geen enkel bezwaar bestaat tegen een eventuele voortzetting van de werkzaamheden.

In België werd de beperkte draagwijdte van het project betreurd. De aard van deze beperking werd niet nader opgegeven, maar blijkt betrekking te hebben op het feit dat de inpandgeving van de handelszaak niet in het ontwerp verwerkt werd. De inpandgeving van handelszaken is van gebruikelijke toepassing in België en de aangelegenheid werd langdurig besproken in de Studiecommissie, die in verband daarmee teksten opstelde. Van Nederlandse zijde oordeelde men echter dat, om reden van het onbekend zijn van deze

² Deze inlichtingen werden geput uit een document rondgedeeld door de Verenigde Naties, ref.: A/ Conf. 95/5 (Ass. Gén.).

rechtsfiguur, de van Belgische en Luxemburgse zijde voorgestelde teksten niet in aanmerking kunnen worden genomen. Zo komt het dat de inpandgeving van de handelszaak geen deel uitmaakt van het ontwerp dat aan de ministers is overgezonden.

Van de verdere behandeling van het ontwerp werd afgezien.

5. Het gerechtelijk akkoord

De Ministeriële Werkgroep heeft de ambtenarencommissie belast met het onderzoek van de mogelijkheden om de studie van het ontwerp voort te zetten.

Deze gunstige beslissing is te danken aan een interventie van de voorzitter van de Studiecommissie, die het belang van het ontwerp onderstreepte en erop wees dat het «akkoord» bij uitstek de economische belangen van de drie landen behartigt.

Van Belgische zijde was opgemerkt dat de materie zich steeds verder ontwikkelt en dat nieuwe begrippen het licht zien, zoals «het beheer met bijstand». Deze omstandigheid zou voldoende zijn om van het Benelux-ontwerp af te zien. Het ligt nochtans voor de hand dat het ontwerp op het beheer met bijstand slechts zeer weinig gemeen heeft met het gerechtelijk akkoord. In de eerste plaats is het «beheer met bijstand» bedoeld voor ondernemingen van minstens 50 werknemers. Veelvuldige ondernemingen in België zijn in moeilijkheden zonder daarom 50 werknemers in dienst te hebben. Bovendien zal de Staat, door tussenkomst van de rechtbanken van koophandel, specialisten aanwijzen om het beheer waar te nemen van de onderneming in moeilijkheden. De honoraria van deze specialisten zullen, naar het voorkomt, geenszins gering zijn, doch hun vergoedingen zullen ten laste vallen van een onderneming waarvan de financiële toestand reeds benard is of misschien zelfs dramatisch. Het is geenszins zeker dat de onderneming zal kunnen worden gered in de huidige economische omstandigheden. In voorkomend geval zal men toch zijn toevlucht moeten nemen tot een gerechtelijk akkoord om te redden wat nog te redden valt.

Bovendien werd vastgesteld dat in Luxemburg geen wetsontwerp aangaande het gerechtelijk akkoord bestaat, terwijl de voorzitter van de Nederlandse afvaardiging er zijn verwondering over uitdrukte dat in België overgegaan werd tot het opstellen van andere wetsontwerpen op het ogenblik zelf dat een Benelux-ontwerp op het punt stond aangenomen te worden. In die omstandigheden had de stopzetting van de werkzaamheden kunnen worden overwogen.

6. Het aannemingscontract

De voorzitter van de Studiecommissie was van oordeel dat het ontwerp in zijn huidige vorm niet kan worden behouden en stelde voor tijdelijk de studie van het project op regeringsvlak op te schorten. Zijn voorstel werd door de Ministeriële Werkgroep aangenomen.

De reden van dit voorstel schijnt te zijn dat het ontwerp geen voorzieningen bevat inzake onderaanneming, een materie, die in de praktijk moeilijkheden oplevert.

7. Het faillissement

Ingevolge de beslissing van de Ministeriële Werkgroep zal de studie van het project niet worden voortgezet.

8. Het uitgavecontract

In België behoort de aangelegenheid tot de bevoegdheid zowel van de nationale regering als van de gewesten. Deze omstandigheden zijn van die aard dat ze de verdere studie van het ontwerp bemoeilijken.

De Ministeriële Werkgroep besluit dan ook de verdere studie van het onderwerp op te geven.

9. Het vennootschapscontract

Van Nederlandse zijde wordt opgemerkt dat het vennootschapscontract een bijzonder moeilijke aangelegenheid uitmaakt om reden onder meer van het Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek, waarin de materie opgenomen is.

De Ministeriële Werkgroep gelast de Commissie voor Justitie zich te beraden over de opportuniteit opdracht te geven aan de Studiecommissie de werkzaamheden van het onderwerp aan te vatten.

10. Onderwerpen inzake strafrecht en strafvordering

De voorzitter van de Studiecommissie gaf als zijn mening te kennen dat eenmaking van het strafrecht en strafvordering zich niet over de grenzen laat gevoelen, daar de regelen uit het strafrecht bij definitie slechts toepassing vinden in de Staat waarin ze van kracht zijn. Het nut van een dergelijke studie kon dan ook, naar hij meende, betwijfeld worden.

De ondervoorzitter van de Studiecommissie kon zich bij deze zienswijze niet aansluiten en stelde dat ontwerpen, zoals de toepasselijkheid van de strafwet naar tijd en plaats, de rechten van het slachtoffer in het strafproces, de verjaring van de openbare vordering en de uitvoering van rechterlijke beslissingen in strafzaken, hun volle waarde behouden hebben, zeker als rekening wordt gehouden met de wijze waarop ze door de Studiecommissie opgesteld werden.

Na een ruime gedachtenwisseling besluit de Werkgroep de werkzaamheden voort te zetten ten aanzien van het project over de toepasselijkheid van de strafwet naar tijd en plaats. Anderzijds werd de studie van het ontwerp betreffende de rechten van het slachtoffer in het strafproces afgelast, zowel als die betreffende de verjaring, de valsheid in geschrifte en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen.

De secretaris-generaal stelde de vraag of de Commissie voor Justitie niet kon worden gelast inlichtingen in te winnen over de aan gang zijnde werkzaamheden in andere internationale instellingen, om te vernemen of bepaalde onderwerpen niet in aanmerking kwamen om op Beneluxvlak te worden onderzocht met de bedoeling er een grotere draagwijdte aan te geven.

De werkgroep onderzocht dan vluchtig de stand van de procedure van de verdragen die ondertekend zijn, maar op huidig ogenblik nog niet in werking zijn getreden.

A. Strafrecht

1. *Tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in strafzaken.* De Ministeriële Werkgroep stemt in met het voorstel van de Commissie voor Justitie tot *voortzetting van de parlementaire goedkeuring* van het verdrag, rekening houdende met de noodzaak dat voor de inwerkingtreding de voor de toepassing vereiste nationale maatregelen moeten worden getroffen.

2. *Overnemen van strafvervolgingen.* De Ministeriële Werkgroep neemt *hetzelfde besluit* als onder punt 1.

3. *Valse getuigenissen voor internationale gerechten.* België zal de aanpassing van zijn nationale wetgeving be spoedigen. In de twee andere landen is het verdrag aangenomen en in werking getreden. In Nederland sinds 21 juli 1966, in Luxemburg vanaf 4 juli 1967.

B. Burgerlijk recht

1. *Boetebeding.* De Commissie voor Justitie wordt opgedragen haar werkzaamheden voort te zetten.

2. *Agentuurovereenkomst.* De Luxemburgse delegatie geeft te kennen dat de agentuurovereenkomst in haar land slechts weinig belangstelling wekt. De Belgische delegatie deelt mee, dat het ontwerp voor een uitvoeringswet in 1976 bij het Parlement werd ingediend. De oorzaak van de afwachtende houding van de Senaat is toe te schrijven aan het feit dat de E.G.-werkzaamheden aangaande dit onderwerp in een eindstadium verkeren.

O. HANSEN

Secretaris-generaal van de Commissie

MEDEDELINGEN

Gelijkstelling wettig en natuurlijk kind in het Nederlands erfrecht

De Nederlandse wet van 27 oktober 1982 die de positie van het natuurlijk kind voor het erfrecht gelijk maakt aan die van het wettig kind treedt op 1 december 1982 in werking. Zij heeft terugwerkende kracht tot 13 juni 1979, datum waarop het Europese Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg in de zaak Marckx uitspraak deed over de gelijkstelling van wettig en natuurlijk kind in het erfrecht.

De nieuwe wet laat het onderscheid dat tot nu toe in het erfrecht gemaakt wordt tussen wettige en natuurlijke afstamming, geheel vervallen. De positie van wettige en onwettige kinderen buiten het erfrecht zal uitvoerig aan de orde komen bij de herziening van het afstammingsrecht waaraan gewerkt wordt (in november 1981 werd een voorontwerp gepubliceerd). Kwesties die verband houden met de achterstelling van het onwettige kind in het familierecht zullen bij die herziening aan de orde komen.

Met de onderhavige wet wordt het Nederlandse recht op dit punt in overeenstemming gebracht met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. De keuze van de Nederlandse wetgever voor de datum van 13 juni 1979 met het oog op de terugwerkende kracht van de nieuwe wet houdt onder meer verband met de rechtstreekse werking die het verdrag ook voor Nederland heeft.

De terugwerkende kracht betekent niet dat rechtshandelingen, zoals testamentaire beschikkingen of schenkingen, van vóór 1 december 1982 nietig of vernietigbaar zijn op de grond dat (nog) geen rekening was gehouden met de wettelijke gelijkstelling van natuurlijk en wettig kind. Wel heeft iemand die daardoor benadeeld is, recht op schadevergoeding jegens degene die er door bevoordeeld werd.

Een nieuw wetboek van militaire strafrechtspleging?

Volksvertegenwoordiger Vervaeke stelde aan de minister van Justitie de volgende vraag over de afschaffing van het militaire recht:

In Frankrijk wordt het militair gerecht afgeschaft: de verwezenlijking ervan zou reeds een laatste stadium hebben bereikt.

In de pers kan men lezen dat nu ook Nederland met deze afschaffing wil beginnen.

Kan de heer Minister mij antwoorden op volgende vragen:

1. Bestaan er in België ook plannen om het militair gerecht af te schaffen?

2. Indien ja, welke besparing zou deze afschaffing met zich meebrengen?

a) Hoe ziet de heer Minister in voorkomend geval de integratie van militaire rechtszaken in de burgerrechtbanken?

b) Wie zou de specifieke opdracht van de krijgsgerechten te velde overnemen?

4. Wat zou er bij een eventuele afschaffing gebeuren met de militaire magistraten en griffiers en met het burger- en militair personeel?

De minister antwoordde het volgende:

In België wordt de afschaffing van de krijgsgerechten op dit ogenblik niet overwogen.

Toch zijn verscheidene wetsvoorstellen met het oog daarop neergelegd of ten minste ertoe strekkend de bevoegdheid van deze gerechten te beperken.

Het probleem zou het voorwerp kunnen zijn van een bespreking in het Parlement wanneer het onlangs klaar gekomen ontwerp van Wetboek van militaire strafrechtspleging zal worden behandeld. Dit ontwerp is op initiatief van de Ministers van Justitie en van Landsverdediging, uitgewerkt door een commissie voorgezeten door de Auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof en samengesteld uit afgevaardigden van beide departementen en magistraten van het auditorschap-generaal.

(Vragen en Antwoorden — Kamer, 1981-1982, nr. 42, blz. 2831).

BERICHTEN

Colloquium te Brussel over de «Institutions et opérations financières».

Op 6 en 7 december 1982 organiseren de «Union des anciens étudiants de l'Université Libre de Bruxelles» (U.A.E.) en de rechtsfaculteit van de U.L.B. twee studiedagen over het aangekondigd onderwerp.

De volgende lezingen worden gehouden: Contexte et contraintes des activités financières (door Roland Beauvois); problèmes actuels de droit monétaire (door Jean-Victor Louis); problématique de la concurrence entre secteur public et secteur privé du crédit (door Jean Pardon); droit européen de la concurrence (door Michel Waelbroeck); status légaux et de contrôle, y compris les aspects CEE (door Claude Lempereur); le traitement des établissements de crédit en difficulté — La sécurité des dépôts (door Jean Le Brun); la responsabilité encourue par le banquier en dehors des opérations de crédit (door Pierre Van Ommeslaghe); fraude fiscale et secret bancaire (door John Kirkpatrick); les crédits internationaux (door Marc Bellis); la responsabilité du donneur de crédit (door Paul Alain Foriers); problèmes actuels du crédit documentaire (door Claude Martin); les garanties bancaires indépendantes (door Lucien Simont).

Inschrijving bij U.A.E., c/o Michèle Nahum, de Foestraetslaan 27, 1180 Brussel

ERRATA

Bij de vermelding van de advocaten die opgetreden zijn in de zaak beslecht door Rb. Oudenaarde, 25 mei 1982 (kol. 652 van deze jaargang) is de naam van mr. Desterbeck ten gevolge van een vergissing verkeerd gespeld.